

Nr 252.

Ankom till riksdagens kansli den 21 juni 1945 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till de tekniska högskolorna m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkten 117) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1945/46 beräkna

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 301 500 kronor;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av 449 700 kronor;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 575 000 kronor;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag av 40 000 kronor;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier ett anslag av 11 000 kronor;

dels till Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 250 000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar ett förslagsanslag av 491 200 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Omkostnader ett förslagsanslag av 153 000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. ett reservationsanslag av 215 000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Stipendier ett anslag av 5 000 kronor;

dels till Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

dels till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

dels till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning ett reservationsanslag av 150 000 kronor;

dels till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar ett anslag av 3 000 kronor;

dels ock till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 326, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 april 1945, föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1945/46, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledas av vad chefen för ecklesiastikdepartementet anför;

2. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46;

3. till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 1 435 000 kronor;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad av departementschefen anförts under budgetåret 1945/46 medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för tekniska högskolan i Stockholm upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal;

5. till Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 485 000 kronor;

6. till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor;

7. till Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 76 000 kronor;

8. till Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 18 000 kronor;

9. till Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor;

10. till Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 kronor;

11. till Tekniska högskolan i Stockholm: Extra undervisningskurser för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kronor;

12. dels medgiva, att för docenten Edmund Schjånberg må från och med

den 1 juli 1945 inrättas en personlig professur i oljekemi vid Chalmers tekniska högskola;

dels besluta, att Schjånberg skall såsom innehavare av nämnda befattning i avlönings- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för högskolan, som föranledas av professurens inrättande;

allt under förutsättning att Svenska skifferoljeaktiebolaget bestrider kostnaderna för Schjånbergs avlöningsförmåner och övriga med professurens tillkomst förenade kostnader på sätt av departementschefen angivits;

13. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1945/46, vidtaga de ändringar jämväl i övrigt i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad departementschefen anfört;

14. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46;

15. till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 515 000 kronor;

16. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad av departementschefen anförts under budgetåret 1945/46 medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för Chalmers tekniska högskola upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal;

17. till Chalmers tekniska högskola: Omkostnader för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 kronor;

18. till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

19. till Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 49 000 kronor;

20. till Chalmers tekniska högskola: Stipendier för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 6 000 kronor;

21. till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

22. till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

23. till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor;

24. till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning

åt sakkunniga i befordringsärenden för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor;

25. till Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 5 500 kronor;

26. till Ombyggnadsarbeten m. m. vid tekniska högskolan i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 116 500 kronor;

27. till Anordnande av provisoriska lokaler för arkitektkontor m. m. för utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 77 000 kronor;

28. till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 2 230 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels en inom första kammaren av herr *Å. Holmbäck* väckt motion (I: 401), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att den vid tekniska högskolan förefintliga befattningen som snickare skall förändras till en befattning som modellsnickare i lönegrad A 7, samt att riksdagen ville företaga härav betingad ändring i förslaget till avlöningsstat för tekniska högskolan;

dels en inom första kammaren av herr *Å. Holmbäck* väckt motion (I: 404), vari hemställts, att riksdagen måtte i den i proposition nr 326 föreslagna personalstaten för de tekniska högskolornas bibliotek upptaga andre bibliotekarier och amanuenser med heltidstjänstgöring med en lönegradsplacering lika den för motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken och därvid tillika uttala, att för anställning som amanuens och för befordran till andre bibliotekarie bör fordras avlagd filosofie licentiatexamen;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *G. Ljungqvist* och *P. H. Fagerholm* väckt motion (II: 618), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att laboratorsbefattningarna i fysik och kemi vid kungl. tekniska högskolan måtte placeras i lönegraden A 27.

Inledning.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 13 september 1940 f. d. generaldirektören C. G. O. Malm, tillika ordförande, myntdirektören A. G. Grabe, dåvarande rektorn vid Chalmers tekniska högskola, professorn S. Hultin, dåvarande rektorn vid tekniska högskolan i Stockholm, professorn H. Kreüger, nuvarande överdirektören i överstyrelsen för yrkesutbildning O. R. Lundquist och direktören, filosofie doktorn S. A. G:son Nauckhoff, att såsom sakkunniga inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning och avgiva förslag rörande den högre tekniska undervisningen och därmed sammanhängande frågor.

Genom beslut den 17 september 1943 uppdrog Kungl. Maj:t åt de sakkunniga att i samråd med lantmäteristyrelsen verkställa utredning och avgiva förslag beträffande organisationen av undervisningen i geodesi och i fotogrammetri vid tekniska högskolan i Stockholm.

Med skrivelse den 9 oktober 1943 ha de sakkunniga (1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen) överlämnat betänkande med utredning och förslag angående den högre tekniska undervisningen.

Vidare ha de sakkunniga i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 mars 1944 avgivit förslag beträffande organisationen av undervisningen i geodesi och i fotogrammetri vid tekniska högskolan i Stockholm.

Sakkunnigförslaget innebär i huvuddrag följande.

De sakkunniga ha ansett en genomgripande omorganisation av de tekniska högskolorna ofrånkomlig. Omorganisationen skulle dels giva högskolorna möjlighet att mottaga ökat antal studerande, dels syfta till en förbättring av undervisningens kvalitet, särskilt vid Chalmers tekniska högskola.

Utbyggnaden, som skulle ske successivt under en åttaårsperiod, skulle skapa förutsättningar för en antagning av sammanlagt 700 nya ordinarie studerande årligen, varav 450 vid tekniska högskolan i Stockholm och 250 vid Chalmers tekniska högskola, vilket antal beräknats motsvara landets behov av civilingenjörer och därmed jämförliga tekniker år 1970. Enligt de sakkunnigas uppfattning kunna vid de båda högskolorna för närvarande utan överbelastning och därmed följande olägenheter för undervisningens ändamålsenliga bedrivande antagas sammanlagt 450 nya ordinarie studerande årligen eller vid tekniska högskolan i Stockholm 280 och vid Chalmers tekniska högskola 170 studerande. Det av de sakkunniga angivna maximumtalet studerande vid nuvarande organisation har redan överskridits med några tiotal vid vardera högskolan. Sålunda utgjorde antalet höstterminen 1944 nyantagna ordinarie studerande 529, varav 317 vid tekniska högskolan i Stockholm och 212 vid Chalmers tekniska högskola.

I anslutning till ökningen av studerandeantalet föreslå de sakkunniga ny- och ombyggnadsåtgärder samt förbättring av utrustningen vid högskolornas institutioner till en sammanlagd kostnad av 39 000 000 kronor, varav 24 500 000 kronor för tekniska högskolan i Stockholm och 14 500 000 kronor för Chalmers tekniska högskola. De sakkunniga föreslå vidare en avsevärd successiv utökning av lärarpersonalen och förorda i samband därmed införande av en ny typ av lärartjänster, nämligen befattningar som s. k. adjungerad lärare.

De sakkunniga föreslå även en avsevärd ökning av antalet assistenter och laboratorievaktmästare. Betänkandet innefattar vidare förslag till löne-reglering för ett stort antal befattningar av skilda slag vid högskolorna. Sålunda föreslås, att professorsbefattningarna omvandlas till förordnandetjänster med inplacering i lönegrad C 7, medan laboratoriefattningarna anses böra få karaktär av fullmaktstjänster i lönegrad A 27. För speciallärarna föreslå de sakkunniga en väsentlig arvodesförbättring.

Beträffande inträdesfordringarna föreslå de sakkunniga endast den förändringen, att av dem som söka inträde som ordinarie studerande skall fordras fullgjord första militärtjänstgöring. Anledningen härtill är, att man vill söka undvika kollision mellan militärtjänstgöring och högskolestudier.

Någon ändrad metod för urvalet bland de inträdessökande föreslås däremot icke.

Den nuvarande indelningen i avdelningar skulle i huvudsak bibehållas oförändrad. De studerande skulle i stort sett fördelas på de olika avdelningarna i samma proportioner som för närvarande. Som en huvudregel vid studieplanernas uppgörande skulle alltså gälla, att den planemässiga studietiden skall vara fyra år. Trots att teknikens snabba utveckling ställer ökade krav på undervisningen kan detta enligt de sakkunnigas åsikt bli möjligt genom en omfattande rationalisering av undervisningen, och de sakkunniga föreslå också åtgärder, som syfta till en sådan rationalisering.

Med avseende å den administrativa organisationen innebär sakkunnigförslaget, att lärarkollegiet skall befrias från rent administrativa göromål och handläggningen därav koncentreras till kollegienämnden och rektor, vilken enligt förslaget icke längre skall behöva utses bland vederbörande högskolors professorer och — därest han bekläder professur vid sin utnämning till rektor — skall vara skyldig att frånträda densamma. Vidare har i syfte att skapa kontakt mellan högskolan och näringslivet föreslagits inrättandet av s. k. avdelningsråd, bestående av 3—6 ledamöter. Ledamöterna ha avsetts som regel skola utses, för tekniska högskolan i Stockholm av styrelsen för svenska teknologföreningen och för Chalmers tekniska högskola av styrelsen för tekniska samfundet i Göteborg. Ledningen av högskolorna skall enligt förslaget anförtros åt en gemensam överstyrelse, varvid de särskilda högskolestyrelserna förutsatts skola indragas. Överstyrelsen har avsetts skola bestå av en preses och åtta andra ledamöter, utsedda av Kungl. Maj:t, de senare efter förslag en av vetenskapsakademien, en av lantmäteristyrelsen, en av vardera högskolans lärarkollegium samt övriga fyra av avdelningsråden vid de båda högskolorna. Slutligen förordas de sakkunniga en överflyttning av de tekniska högskolorna från ecklesiastikdepartementets till handelsdepartementets förvaltningsområde.

De årliga utgifterna för de tekniska högskolornas drift samt för vissa gemensamma ändamål vid högskolorna ha efter ett genomförande av de sakkunnigas förslag i dess helhet av dem beräknats komma att uppgå till i runt tal 6 650 000 kronor, vilket i förhållande till motsvarande kostnader innevarande budgetår innebär en ökning med i runt tal 2 720 000 kronor.

1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen samt utredningen rörande den tekniskt vetenskapliga forskningens ordnande — i det följande benämnda biblioteksutredningen — ha den 5 april 1944 gemensamt framlagt ett betänkande med förslag till åtgärder för främjandet av litteraturtjänsten inom de tekniska fackområdena (stat. off. utr. 1944: 17). Detta förslag avser en utbyggnad av de båda högskolornas bibliotek, vilken proportionsvis skulle bli väsentligt större än utvidgningen av högskolornas övriga institutioner. Bibliotekens sammanlagda driftkostnader, som för budgetåret 1943/44 beräknats till 198 000 kronor, skulle efter genomförd omorganisation komma att stiga till 490 000 kronor.

Departementschefen anför för egen del inledningsvis följande.

Det föreliggande sakkunnigförslaget till omorganisation av den högre tekniska undervisningen är i åtskilliga hänseenden av genomgripande natur och till omfånget en av de största offentliga utredningar, som under senare år framlagts. De allmänna omdömen, som i inhämtade remissyttranden uttalats över de sakkunnigas betänkande, ha i flertalet fall varit välvilliga och uttryckt

uppskattning av de sakkunnigas arbete. En genomgående kritisk inställning till förslaget har väsentligen intagits av två remissinstanser, nämligen statskontoret och statsverkens ingenjörsförbund.

Beträffande särskilda i förslaget behandlade frågor — däribland flera av central betydelse — ha åter vid remissbehandlingen starka meningsskiljaktigheter gjort sig gällande. Dessa ha framträtt redan i det grundläggande spørsmålet om beräkningen av landets ingenjörsbehov och den därmed nära sammanhängande frågan om det antal studerande, för vilket de tekniska högskolorna böra utbyggas. Flertalet remissinstanser har funnit det av de sakkunniga beräknade antalet nya ordinarie studerande vid de tekniska högskolorna av 700, varav 450 vid tekniska högskolan i Stockholm och 250 vid Chalmers tekniska högskola, utgöra en önskvärd eller i allt fall försvarlig ökning av elevantalet. I en del yttranden har emellertid — särskilt så vitt gäller vissa fackavdelningar — den av de sakkunniga ifrågasatta ökningen icke ansetts tillräcklig för täckande av ingenjörsbehovet, under det att i några fall en mindre ökning befunnits vara till fyllest. Den ståndpunkt man kommer till i denna fråga blir av betydelse bland annat för utformningen av byggnadsprogrammen för de båda högskolorna; de sakkunniga ha även uppgjort dylika och uppskattat medelsbehovet för utrustning och möblering med utgångspunkt från det av dem beräknade elevantalet. Enligt från de tekniska högskolorna inhämtade uppgifter utgjorde antalet höstterminen 1944 nyantagna ordinarie studerande sammanlagt 529, varav 317 vid tekniska högskolan i Stockholm och 212 vid Chalmers tekniska högskola. Såvitt gäller den senare högskolan är den av de sakkunniga föreslagna ökningen i förhållande till nuvarande intagningssiffra enligt min mening ej större än att den synes utgöra en lämplig grundval vid utformningen av byggnadsprogrammet för denna högskola. Vad åter angår den förra högskolan så erinrar jag, att Kungl. Maj:t den 12 augusti 1944 tillsatt en kommitté för fortsatt beredning av byggnadsfrågor vid denna högskola. Denna kommitté har bland annat erhållit i uppdrag att verkställa en överarbetning av de sakkunnigas byggnadsplan med hänsyn till den kritik, som vid remissbehandlingen framförts gentemot förslaget i denna del, därvid kommittén även haft att pröva utbyggnadsfrågan från den alternativa förutsättningen av ett årligt antal av 350 nyintagna ordinarie studerande. Byggnadskommittén torde i dagarna komma att slutföra sitt uppdrag i detta hänseende. Starka skäl tala givetvis för att riksdagen får tillfälle att i ett sammanhang pröva detta omfattande utbyggnadsprogram och det föreliggande organisationsförslaget i övrigt, så vitt gäller tekniska högskolan i Stockholm.

Vid remissbehandlingen ha vidare betydande meningsskiljaktigheter gjort sig gällande beträffande spørsmålet om högskolornas inre organisation. Ehuru de sakkunnigas förslag att befria lärarkollegiet från rent administrativa göromål och koncentrera handläggningen därav till kollegienämnden och rektor i princip därvid vunnit anslutning, har lämpligheten av en så långt gående begränsning av lärarkollegiets befogenheter i skilda hänseenden, som de sakkunniga förordat, ifrågasatts. Olika synpunkter och önskemål ha vidare framförts beträffande avdelningsrådets sammansättning och sättet för utseende av ledamöter i dessa råd. Behovet av en förstärkning av den administrativt-kamerala sakkunskapen vid högskolorna har ävenledes vitsordats men olika förslag ha framkommit för tillgodoseende av detta önskemål.

Förslaget om en gemensam administrativ ledning för högskolorna har genomgående tillstyrkts. I åtskilliga yttranden har emellertid ett kanslersäm-

bete ansetts vara att föredraga framför en överstyrelse i enlighet med de sakkunnigas förslag. I den mån förslaget om inrättande av en överstyrelse vunnit anslutning ha åsikterna gått isär i fråga om dess närmare organisation och sammansättning. I ett par yttranden har vidare förordats, att den särskilda styrelsen för Chalmers tekniska högskola skulle bibehållas även om en gemensam administrativ ledning för högskolorna inrättades. Härmed sammanhänger bland annat även spörsmålet om organisationen av ledningen för statens skeppsprovvningsanstalt, vilken för närvarande utövas av styrelsen för sistnämnda högskola. Olika åsikter om den lämpligaste lösningen av denna fråga ha vid remissbehandlingen uttalats.

Gentemot sakkunnigförslaget, i vad det avser inrättande av nya professurer och andra lärarbefattningar, ha vidare i remissyttrandena erinringar framställts i huvudsak åsyftande en förstärkning av lärarpersonalen utöver vad de sakkunniga förutsatt men även inrättande av nya befattningar i snabbare takt och i annan tidsföljd än vad som i betänkandet föreslagits. Uttalanden i denna riktning ha särskilt framförts från tekniska högskolan i Stockholm.

Såvitt gäller av de sakkunniga framförda förslag till löne- och arvodesregleringar ha, särskilt i vad dessa avse ändrad löneställning för professorerna, meningsmotsättningarna i remissyttrandena varit starkt framträdande.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att de sakkunniga icke ansett sig kunna framlägga något slutgiltigt förslag till omorganisationen av avdelningen för lantmäteri med hänsyn till att enligt de sakkunnigas mening lantmätarnas uppgifter ej kunde bestämmas utan att resultatet av de s. k. fastighetsbildningssakkunnigas arbete först avvaktades ävensom att frågan om lantmäteriundervisningen jämväl borde lösas i samband med frågan om lantbruksingenjörernas utbildning, vilken vid tiden för betänkandets avgivande var föremål för utredning av 1942 års torrläggningssakkunniga. Sistnämnda sakkunniga, som numera slutfört sitt uppdrag (stat. off. utr. 1944: 56), ha i sitt betänkande uttalat det önskemålet, att lantbruksingenjörernas utbildning skulle förläggas till lantbrukshögskolan under förutsättning att även lantmätarnas utbildning förlades till denna högskola. Vid remissbehandlingen av det föreliggande sakkunnigförslaget rörande den högre tekniska undervisningen, därvid förenämnda fastighetsbildningssakkunniga förklarar frågan om lantmäteriundervisningens organisation icke böra anstå i avbidan på slutförandet av deras uppdrag, har genomgående framhållits önskvärdheten av en fortsatt utredning rörande lantmäteriundervisningens organisation. Olika åsikter ha därvid gjort sig gällande beträffande frågan, huruvida denna undervisning lämpligen borde förläggas till lantbrukshögskolan eller bibehållas vid tekniska högskolan i Stockholm. Jag har för avsikt att framdeles för Kungl. Maj:t anmäla detta spörsmål. Emellertid vill jag här framhålla, att den lösning, denna fråga erhåller, kommer att beröra frågan om utbyggnaden av tekniska högskolan i Stockholm ävensom i viss utsträckning organisationen av undervisningen jämväl inom andra fackavdelningar vid nämnda högskola.

Vidare har det av den s. k. biblioteksutredningen framlagda förslaget, som syftar till en väsentlig förstärkning av bibliotekspersonalen ävensom ökade anslag till högskolornas bibliotek, vid beredningen inom departementet befunnits tarva en överarbetning, innan detsamma i sin helhet kan läggas till grund för en proposition i ämnet.

Med hänsyn till de meningsskiljaktigheter, vilka — såsom av det anförda

framgår — i skilda hänseenden gjort sig gällande vid remissbehandlingen av det av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen framlagda organisationsförslaget, bör detta enligt min mening göras till föremål för viss översyn, innan det i sin helhet förelägges riksdagen. Även åtskilliga av de av de sakkunniga framlagda förslagen till löne- och arvodesreglering tarva en omprövning; detta gäller främst förslagen till reglering av professorernas och laboratorernas löner samt speciallärarnas arvoden. Vad jag nu anfört utesluter icke, att sakkunnigförslaget erbjuder utgångspunkter för genomförande av en förbättring av högskolornas organisation och en omläggning av den därstädes bedrivna undervisningen till närmare överensstämmelse med den moderna tidens krav. Under ärendets hittillsvarande beredning inom ecklesiastikdepartementet har sakkunnigförslaget underkastats en ingående överarbetning, varför jag räknar med att den av mig förordade ytterligare översynen skall kunna slutföras utan tidsutdräkt. Vissa avgränsade delar av förslaget avse åtgärder, som icke lämpligen kunna uppskjutas och vilka icke ha en sådan principiell innebörd, att en översyn kan anses erforderlig beträffande dem. Jag kommer att i det följande förorda, att dylika åtgärder redan nu vidtagas i den mån organisationsfrågans fortsatta beredning icke därigenom föregripes.

Såsom departementschefen inledningsvis framhållit har det icke befunnits möjligt för Kungl. Maj:t att utan ytterligare överarbetning av de föreliggande sakkunnigförslagen taga definitiv ståndpunkt i den aktuella frågan rörande omorganisation av den högre tekniska undervisningen i så god tid att riksdagen kunnat föreläggas förslag till en mera väsentlig omorganisation redan från och med ingången av budgetåret 1945/46. I stället föreslår departementschefen nu vissa partiella förändringar, som icke ansetts vara ägnade att föregripa det slutliga ställningstagandet till huvudförslagen. Bland de spörsmål av principiell räckvidd, som sålunda för närvarande skjutas åt sidan, nämner departementschefen särskilt det grundläggande spörsmålet om den årliga elevintagningens storlek vid de tekniska högskolorna. I detta hänseende ha de sakkunniga för den högre tekniska undervisningen utgått från en intagning av 700 elever årligen såsom lämplig, därav 450 vid tekniska högskolan i Stockholm och 250 vid Chalmers tekniska högskola. Liksom departementschefen får utskottet erinra, att den ståndpunkt man kommer till i denna fråga blir av betydelse bland annat för utformningen av byggnadsprogrammen för de båda högskolorna. Utan att vilja föregripa den slutliga omprövningen av spörsmålet om den årliga elevintagningens storlek får utskottet likväl såsom sin mening uttala, att de angivna elevantalen i stort sett synas lämpliga och ägnade att läggas till grund för utformningen av utbyggnadsprogrammen.

Jämväl det förslag till den tekniska bibliotekstjänstens ordnande, som framlagts av särskilda sakkunniga, har departementschefen ansett kräva en överarbetning. I anslutning till detta uttalande av departementschefen vill utskottet framhålla angelägenheten av att den ifrågasatta överarbetningen

Utskottet.

äger rum utan dröjsmål, enär spørgsmålet om de tekniska högskolebibliotekens omorganisation enligt utskottets mening kräver en snar lösning.

Vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anført har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

1. Förslagsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 301 500 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 133 500 kronor till 1 435 000 kronor. I fråga om personalorganisationen innebär förslaget i huvudsak följande förändringar.

a) L ä r a r p e r s o n a l:

2 nya professorer inrättas, den ena i elektronik och den andra i stadsbyggnad; i samband med inrättande av förstnämnda professur begränsas ämnesområdet för den nuvarande professuren i teoretisk elektroteknik med mätteknik till att avse endast teoretisk elektroteknik; inrättandet av professuren i stadsbyggnad medför, att arvudet å 6 000 kronor till en speciallärare i samma ämne bortfaller. — *Departementschefen* har be-
träffande ifrågavarande förslag anført följande.

Ett av de områden inom tekniken, där utvecklingen gått snabbast under de gångna krigsåren, är elektrofysiken eller — som denna vetenskapsgren numera allmänt benämnes — *elektroniken*. Trots elektricitetsens betydelse för det moderna samhället har undervisningen och forskningen inom elektricitetsläran hittills varit i beklaglig grad eftersatt i vårt land. Vid universiteten tillhör elektricitetsläran ämnet fysik. Detta ämne har emellertid vid universiteten mer och mer kommit att identifieras med en av sina underavdelningar, spektroskopien, varför universitetens fysikinstitutioner icke kunna sägas fylla det förefintliga behovet av högre undervisning och forskningsverksamhet inom elektricitetsläran. Vid de tekniska högskolorna bedrivs forskning inom elektricitetsläran men i tämligen blygsam omfattning. Bristen på högre studier och forskning inom detta ämnesområde har utan tvivel varit och är fortfarande till nackdel för vårt land. Visserligen ha våra elektriska industrier under de senaste årtiondena gjort avsevärda framsteg, varvid de kunnat stödja sig på egen forskning inom sina specialområden. Men de nya grenar inom tekniken, som under de senaste decennierna vuxit fram utomlands, ha ej utvecklats här hemma. Den viktigaste nya utvecklingslinjen kan karakteriseras som ett omsättande av atom- och elektronfysikens rön till elektroteknik. På detta område har utvecklingen i vårt land i betänklig grad saktat efter. Blott med några exempel må detta förhållande belysas. För radioindustriens genombrott har elektronrörstillverkningen varit av utslagsgivande betydelse. I de länder, där fysiken — särskilt elektricitetsläran — var väl utvecklad, funnos de tekniskt-vetenskapliga förutsättningarna för en radiorörsindustri. Så var däremot icke fallet i vårt land, där under de senaste decennierna har rått och fortfarande råder stor brist på fackmän inom detta område. Häri kan man se en starkt bidragande orsak till att Sverige först under de senaste åren fått en radiorörfabrikation, vilken dock endast inriktats på vissa standard-

typer. Den nya utvecklingen inom ultrakortvågstekniken har vidare endast delvis kunnat följas i vårt land av brist på elektronrör av de konstruktioner, som användas utomlands. Många andra områden inom elektroniken äro stadda i snabb utveckling. Framsteg inom televisionen är i hög grad beroende på elektronikens utveckling för framställningen av de olika bildsändar- och bildmottagarrören. Vad här sagts om elektronikens betydelse för svagströmstekniken gäller även för starkströmstekniken. Slutligen kan nämnas, att elektroniken har och sannolikt i än högre grad kommer att få medicinsk betydelse. Med hjälp av en ny apparat, den s. k. betatronen, är det sålunda numera möjligt att framställa en strålning, som är fullkomligt likvärdig med radiums medicinskt verksamma strålning. Av det sagda torde till fullo framgå, att fri grundforskning på elektronikens område är mycket betydelsefull för utvecklingen av den tillämpade elektroniken både inom stark- och svagströmsområdet. Lika angeläget är att en stab av yngre tekniker får en grundlig utbildning i elektronik. Från dessa utgångspunkter har jag ansett det vara av vikt, att redan från och med nästa budgetår en professur i elektronik inrättas vid högskolan. I samband härmed bör benämningen å professuren i teoretisk elektroteknik med mätteknik ändras till »teoretisk elektroteknik».

Behovet av en professur i s t a d s b y g g n a d har vitsordats sedan mer än ett årtionde. Redan vid tillsättandet den 20 juni 1930 av sakkunniga för avgivande av förslag i fråga om förbättrad utbildning i stadsplanekonst uttalade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet, att ett bättre ordnande av utbildningen för stadsplanetekniker allmänt ansåges vara en angelägenhet av stor vikt. I anslutning härtill framhölls, att det vid varje stadsmässig planering och bebyggelse gäller att tillvarataga betydande värden, bland annat i ekonomiskt, socialt och estetiskt hänseende, och att det är av ej ringa betydelse att stadsplanerna såvitt möjligt bliva goda organisationsplaner för samhällenas byggnadsutveckling. Samtidigt underströks, att den sakkunskap på området, som härför kräves, icke förefunnes i erforderlig omfattning, varför det vore önskvärt att åtgärder snarast vidtoges för att avhjälpa detta missförhållande.

Den utveckling, som sedan dess ägt rum, har varit ägnad ytterligare understryka önskvärdheten av att en förbättrad undervisning i stadsplanebyggnad snarast kommer till stånd. Bostadsbyggandet liksom den offentliga byggnadsverksamheten har under krigsåren måst begränsas, varför stora eftersatta behov nu vänta på att bliva tillgodosedda. Man har anledning räkna med att, då förhållandena åter bliva mera normala, byggnadsverksamheten kommer att intensifieras. En sådan verksamhet kan komma att ingå såsom ett led i såväl sysselsättningspolitiken som en allmän socialpolitik. Det gäller då för våra städer och samhällen att vara beredda på att tillhandahålla tomtmark i erforderlig omfattning och att för bebyggelsen upprätta stadsplaner, som motsvara nutida anspråk. I alltför många fall föreligga emellertid brister i dessa hänseenden, stundom beroende på att de fastställda stadsplanerna äro i hög grad föråldrade, i andra fall åter beroende på att några stadsplanlagda områden icke alls föreligga färdiga för bebyggelse. Orsaken till dessa förhållanden är i stor utsträckning att söka i den omständigheten, att på de flesta orter icke finnas personer, som äro kompetenta att uppgöra förslag till stadsplaner. Behovet av stadsplanetekniker har knappast någonsin tidigare framträtt med sådan styrka som nu. Ytterst bottnar den bristande tillgången på sakkunskap på detta område i en otillräcklig undervisning vid våra tekniska högskolor. En annan synpunkt, som i detta sammanhang kräver beaktande,

är, att föråldrade stadsplaner och en av brist på kompetenta tekniker orsakad långsam handläggning av stadsplanefrågorna kunna bli till avsevärt hinder, när det gäller att efter kriget på ett rationellt sätt ordna trafikfrågorna i våra städer och större samhällen.

De framställningar som gjorts att tidigare än de sakkunniga föreslagit få till stånd en professur i stadsbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm synas mig med hänsyn till det anförda starkt grundade. Visserligen är det möjligt, att detaljanmärkningar kunna göras mot den av de sakkunniga uppgjorda undervisningsplanen. Dylika anmärkningar framstå emellertid enligt min mening såsom mindre betydande, då rättelse lätt torde kunna vinnas efter någon tids erfarenhet. Av särskilt värde synes mig en ny professur bli genom de möjligheter den skulle öppna till ordnade, avancerade föreläsningar, övningar och tilläggskurser i stadsbyggnad. Denna form för utbyggnad av undervisningen — vilken även föreslagits av de sakkunniga — synes i särskild grad lämpa sig för att nå de omedelbara resultat, som nu böra eftersträvas. Efter samråd med cheferna för social- och kommunikationsdepartementen har jag på nu angivna grunder funnit mig böra förorda inrättande av en professur i stadsbyggnad redan från och med budgetåret 1945/46. Vid bifall härtill bortfaller det nuvarande arvodet å 6 000 kronor till specialläraren i stadsbyggnad.

Vidare förordar departementschefen en omreglering av den för lantmäteriu ndervisningen inrättade, sedan i föl vakanta professuren i geodesi och fotogrammetri till en professur i enbart fotogrammetri. I fråga om den andra, likaledes vakanta geodesiprofessuren med ämnesområdet »geodesi med utjämningsräkning» förordar departementschefen, att densamma alltjämt uppehålls med vikarie i avbidan på utredning rörande lantmäteriu ndervisningens ordnande.

I sitt den 4 mars 1944 avlämnade förslag beträffande organisationen av undervisningen i geodesi och fotogrammetri hade de *sakkunniga* för den högre tekniska undervisningen förordat utbrytandet av fotogrammetrin ur den förstnämnda professurens ämnesområde till en särskild professur samt föreslagit att professuren i geodesi med utjämningsräkning skulle förändras till en professur i enbart geodesi med tyngdpunkten förlagd på den högre geodetiska undervisningen och forskningen, medan undervisningen inom vissa av geodesiens tillämpningsområden skulle anförtras åt en eller två adjungerade lärare. Geodesiu ndervisningen har hittills varit fördelad mellan de båda professurerna på så sätt att »högre geodesi» hänförts till professuren i geodesi med fotogrammetri medan »tillämpad geodesi» hänförts till den andra professuren.

Departementschefen har för egen del anført följande.

Vad till en början beträffar förslaget att, med upplösande av den nuvarande kombinationen av undervisningen i ämnena fotogrammetri och högre geodesi, inrätta en särskild professur i fotogrammetri ha de sakkunniga enligt min mening förebragt en övertygande motivering för sin ståndpunkt. Tyngdpunkten i den nuvarande kombinerade professuren har successivt forskjutits till ämnet fotogrammetri, till vilket undervisningen och forsk-

ningen under senare år i själva verket huvudsakligen varit koncentrerade. Mot denna utveckling synes mig, i betraktande av fotogrammetriens växande betydelse, någon vägande invändning icke kunnat riktas. Genom de insatser, som den förre innehavaren av professuren nedlagt på fotogrammetriens vetenskapliga och praktiska utveckling, har denna gren av tekniken, vilken är av stor betydelse bland annat för det ekonomiska kartarbetet, kraftigt främjats. Nya forskningsuppgifter vänta emellertid inom denna vetenskapsgren. Dessa erbjuda sig icke endast inom det löpande praktiska kartlägningsarbetet i landet utan hänföra sig även till nya användningsområden, som ännu äro föga utforskade, exempelvis mikrofotogrammetri, röntgenfotogrammetri samt närbildsfotogrammetri. Forskningsverksamheten skulle kraftigt främjas genom en särskild professur i ämnet fotogrammetri. De sakkunnigas förslag i denna del har också tillstyrkts eller lämnats utan erinran av de myndigheter och sammanslutningar, som uttalat sig i denna fråga.

Den enda anledning till tvekan, som enligt min mening kan förefinnas ifråga om inrättandet av den föreslagna fotogrammetriprofessuren, hänför sig till det förhållandet, att frågan om lantmäteriundervisningens organisation och förläggning, såsom jag i annat sammanhang anført, kommer att göras till föremål för särskild utredning. Bortsett från att en motsvarande professur fanns vid tekniska högskolan redan innan lantmäteriundervisningen överflyttades till högskolan, är det enligt min uppfattning varken önskvärt eller nödvändigt att avgörandet av denna fråga uppskjutes. Ett uppskov är icke önskvärt med tanke på det praktiska kartarbetets och den teoretiska forskningens behov av det stöd en ordinarie professor och institutionsföreståndare kan skänka den fotogrammetriska verksamheten. Men uppskovet är ej heller nödvändigt, enär en blivande innehavare av en lärostol i fotogrammetri vid tekniska högskolan givetvis skulle förpliktas att finna sig i de förändringar i professurens omfattning eller förläggning, som kunna bli följderna av en eventuell omorganisation av lantmäteriundervisningen. Jag förordar följaktligen, att den nuvarande professuren i geodesi och fotogrammetri från och med den 1 juli 1945 förändras till en professur i fotogrammetri.

Komplicerad och föremål för starka meningsmotsättningar är frågan, hur undervisningen i geodesi lämpligen bör ordnas. De sakkunnigas ställningstagande innebär i första hand, att den högre geodesien skall vara företrädd av en ordinarie lärare i professors ställning. De anse emellertid en förening av högre geodesi och tillämpad geodesi under samma professur möjlig genom en rationalisering av undervisningen; denna rationalisering skulle bland annat åvägabringas genom att till professuren anknötes en eller två adjungerade lärarbefattningar. En härifrån avvikande uppfattning företrädes av lantmäteristyrelsen. Styrelsen hävdar, att den av de sakkunniga förordade ämnesföreningen icke är praktiskt genomförbar på grund av ämnenas inbördes skiftande karaktär. Enligt lantmäteristyrelsens uppfattning bör undervisningen av blivande lantmätare och den vid en läroanstalt för sådana bedrivna vetenskapliga forskningen väsentligen inriktas på de inom geodesien föreliggande tekniska tillämpningsproblemen. Den högre geodesien har däremot, framhåller styrelsen, icke något intimare sammanhang med övriga delar av geodesien utan står geofysiken närmast. Den utbildning, som för blivande lantmätare tarvas i högre geodesi, är en-

ligt styrelsens förmenande icke av större omfattning än att den lämpligen skulle kunna meddelas av en speciallärare. Lantmäteristyrelsen understryker därjämte, att den nuvarande professuren i geodesi med utjämningsräkning, som inrättades så sent som år 1939, i främsta rummet avsåg att tillgodose behovet av undervisning och forskning i den mätningsteknik, som erfordras för fastighetsbildningsändamål. Med hänsyn till de starka meningsmotsättningar, som framträtt i detta ärende och då spørgsmålet om lantmäteriuundervisningens organisation och förläggning kommer att bli föremål för särskild utredning, har jag icke nu funnit mig kunna eller böra taga ståndpunkt till frågan, huru undervisningen i högre respektive tillämpad geodesi bör fördelas på olika lärarbefattningar, utan anser det lämpligt, att detta spørsmål hänskjutes till ytterligare övervägande av de blivande sakkunniga för lantmäteriuundervisningens ordnande. I avbidan på frågans lösning bör den nu vakantsatta professuren i geodesi med utjämningsräkning alltjämt uppehållas allenast genom vikarie.

I fråga om speciallärarbefattningar förordar departementschefen en arvodeshöjning med 2 300 kronor till läraren i kylteknik och med 2 800 kronor till läraren i elektrotekniska mätmetoder samt nyinrättande av en speciallärarbefattning i vattenlednings- och avloppsteknik. Härjämte föreslås arvodesförbättring med sammanlagt 5 000 kronor åt speciallärare m. fl., vilkas tjänst ha karaktär av huvudsyssla.

Laboratorsbefattningarna i fysik och kemi äro för närvarande förenade med arvoden av 9 150 kronor. I överensstämmelse med de sakkunnigas förslag har *lärarkollegiet* hemställt, att befattningarna skola göras till ordinarie tjänster i lönegraden A 27. *Departementschefen* har förklarat sig icke vara beredd att, innan omorganisationsfrågan i huvudsak behandlats, upptaga detta förslag till prövning. I *motionen II: 618* har yrkats, att de sakkunnigas och *lärarkollegiets* förslag på denna punkt nu skall genomföras. Beträffande skälen härför hänvisas till motionen.

Beträffande *förste assistenterna*, vilka för närvarande äro arvodister, föreslås att de inplaceras i lönegraden Ex 21.

b) Bibliotekspersonal:

I fråga om denna personal ha de sakkunniga och *lärarkollegiet* förordat en betydande omorganisation, vilket förslag *departementschefen* emellertid ansett tarva en överarbetning. Med hänsyn härtill föreslår *departementschefen* icke någon annan ändring för nästa budgetår beträffande bibliotekets personalstat än en anslagshöjning med 6 400 kronor till extra arbetshjälp.

I *motionen I: 404* hemställes, att den personal vid de tekniska högskolornas bibliotek, som är jämförbar med den personal vid de s. k. »lärda verken», måtte komma i åtnjutande av samma löneförbättring som den sistnämnda personal erhållit genom beslut av fjolårets och innevarande års riksdag. Till stöd härför har i motionen anförts i huvudsak följande.

Vid kungl. tekniska högskolans bibliotek finnas för närvarande två extra ordinarie andra bibliotekarier, placerade i Eo 21, samt två amanuenser i respektive Eo 18 och Eo 16. Samtliga dessa befattningshavare ha filosofie licentiatexamen med undantag för den i tjänsten äldste andre bibliotekariern, som endast är filosofie kandidat. Denne har emellertid varit i bibliotekets tjänst ända sedan 1911.

Chalmers tekniska högskolas bibliotek har för närvarande endast en extra ordinarie andre bibliotekarietjänst, som inrättades 1943 och sedan dess innehas av en filosofie licentiat. Dessutom har biblioteket en halvtids amanuens tjänst i Eo 16, inrättad 1942 och sedan dess besatt med en filosofie magister.

Bortser man från den sistnämnda halvtidsbefattningen, är det tydligt, att andre bibliotekarierna och amanuenserna vid de tekniska högskolornas bibliotek i avseende på kompetens äro jämställda med motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken. Någon i reglemente fastställd fordran på filosofie licentiatexamen för att antagas som amanuens finnes visserligen icke, men sedan länge ha icke andra än filosofie licentiat erhållit heltids amanuens tjänster där. Då därtill arbetsuppgifterna äro identiska, vore det tydligt fullt berättigat, om tjänstemännen vid de tekniska högskolornas bibliotek även i lönehänseende vore jämställda med motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken, i den mån de innehava heltidstjänster.

Detta var i själva verket fallet intill helt nyligen. Vid riksdagen 1944 erhöles emellertid amanuenserna vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken jämte motsvarande tjänstemän vid vissa andra lärda verk en förbättrad löneställning genom en differentierad lönegradsplacering, innebärande under det första året Ex 17, under de därpå följande tre åren Eo 18 samt efter denna tid Eo 20. Slutligen ha vid innevarande riksdag andre bibliotekarierna jämte motsvarande tjänstemän vid de ovan nämnda verken erhållit en lönegradsplacering i A 23 i stället för tidigare A 21.

Dessa beslut ha kommit att bestämma lönegradsplaceringen för tjänstemän även i andra verk med liknande arbetsuppgifter. Sålunda föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen 1945, att amanuenserna i krigsarkivet skulle avlönas enligt de grunder, som av 1944 års riksdag bestämts för de s. k. lärda verken. Vidare föreslog statsutskottet i utlåtande nr 4, 1945, att en intendentsbefattning i armémuseum skulle placeras i A 23 i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna A 22, med hänvisning till den gjorda utflyttningen av motsvarande tjänstemän i de lärda verken. Slutligen föreslog statsutskottet med samma motivering i utlåtande nr 90, 1945, att andre arkivarier i utrikesdepartementet, som av Kungl. Maj:t placerats i A 22, skulle placeras i A 23.

Andre bibliotekarierna och amanuenserna vid de tekniska högskolebiblioteken, som tidigare i lönehänseende varit jämställda med motsvarande tjänstemän i de lärda verken, ha genom nu angivna beslut kommit i en avsevärt sämre ställning än dessa.

Någon framställning från andre bibliotekarierna och amanuenserna vid de tekniska högskolebiblioteken har icke gjorts. Man hyste förhoppning, att frågan skulle lösas genom att bibliotekens stater skulle upptagas till behandling innevarande riksdag i samband med förslaget till omorganisation

av den tekniska bibliotekstjänsten överhuvud. Själva grundtanken i det av de sakkunniga framlagda betänkandet beträffande denna omorganisation (stat. off. utr. 1944: 17) är nämligen, att »båda de tekniska högskolornas bibliotek böra utvecklas till centralbibliotek för litteraturtjänsten inom de tekniska fackområdena, i princip jämställda med varandra och med landets två universitetsbibliotek» (betänkande s. 70). De sakkunniga föreslå därför, att kvalifikationerna för tjänstemännen vid dessa bibliotek skola vara lika dem, som gälla för motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken, varvid man emellertid för att tillgodose bibliotekens behov även av personal med teknisk utbildning föreslår, att som kvalifikation för amanuensbefattning jämväl skall gälla fullständig avgångsexamen vid någon av de tekniska högskolorna, dock med det tillägget att vederbörande skall ha erhållit kvalificerade betyg i vissa ämnen (betänkande s. 93—94). För lönegradsplaceringen av andre bibliotekarier och amanuenser ha vidare de sakkunniga tagit hänsyn till de förslag rörande lönegradsplaceringen av motsvarande tjänster inom de lärda verken, som sedermera kommo att föranleda de ovan nämnda höjda placeringarna (betänkande s. 97—98).

Genom att personalstaten för de tekniska biblioteken nu icke upptages till behandling, kommer ett likställande i lönehänseende av andre bibliotekarierna och amanuenserna vid de tekniska högskolornas bibliotek och motsvarande tjänstemän vid kungl. biblioteket och universitetsbiblioteken icke att kunna ske till nästa budgetår, varigenom dessa tjänstemäns krav på en förbättrad löneställning kommer att fördröjas ett helt år. Då dessa krav äro berättigade, synes emellertid frågan böra lösas redan i år. En förutsättning härför är givetvis, att för anställning som amanuens kräves avlagd filosofie licentiatexamen. Huruvida denna examen skall kunna ekvivaleras av en kvalificerad teknisk examen synes böra bli föremål för framtida överväganden.

c) Biträdespersonal.

I fråga om kansli- och kontorspersonalen föreslår departementschefen inrättande av en s. k. skrivcentral med 4 nya befattningar, därav 2 i Ex 2 och 2 i Ex 4. För tillfällig förstärkning av den administrativa personalen på kansliet beräknas ett belopp av 6 000 kronor.

Beträffande laboratorievaktmästarna och därmed jämförbara befattningar upptages till prövning det av *institutionsvaktmästarutredningen* framlagda förslaget, vilket i fråga om benämningen bland annat innebär, att laboratorievaktmästarna skola benämnas institutionsvaktmästare. I anslutning till utredningens förslag förordar *departementschefen* att dessa skola fördelas på lönegraderna A 9, A 7, Eo 7 och Ex 7. De nuvarande 28 befattningarna jämte nu föreslagna 4 nya sådana skulle fördelas sålunda, att 11 placeras i A 9, 13 i A 7, 4 i Eo 7 och 4 i Ex 7. I anslutning härtill har departementschefen anfört följande.

Såsom jag i det föregående anfört har Kungl. Maj:t bemyndigat kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm att medgiva, att ordinarie och

extra ordinarie befattning såsom laboratorievaktmästare vid inträffad vakans må överflyttas från en institution till en annan och utbytas, ordinarie befattning mot vid den senare institutionen inrättad extra ordinarie eller extra laboratorievaktmästartjänst och extra ordinarie befattning mot extra laboratorievaktmästartjänst. Vid ett genomförande av nu förordad uppdelning av befattningarna å 7 och 9 lönegraderna skulle möjligheterna att utnyttja bemyndigandet starkt begränsas, därest omflyttning av befattningar blott skulle kunna ske inom institutioner, å vilka voro placerade institutionsvaktmästare i samma lönegrad. Med hänsyn härtill och då en viss rörlighet i fråga om befattningarnas fördelning mellan de olika institutionerna är önskvärd ur rekryteringssynpunkt, får jag förorda, att högskolans styrelse medgives rätt att omflytta befattningar även inom olika lönegrader från en institution till en annan. Jag förutsätter härvid, att detta icke kommer att medföra, att anställning sker i 9 lönegraden, där allenast utförande av mindre kvalificerade arbetsuppgifter skulle åligga vederbörande. Enär de relativt fåtaliga befattningarna i 9 lönegraden torde behöva utnyttjas för erhållande av fullgod arbetskraft å de mera kvalifikationskrävande institutionerna, torde en dylik utveckling emellertid icke behöva befaras.

En anordning sådan som den av mig nu föreslagna bör lämpligen kompletteras med ett allmänt bemyndigande för högskolestyrelsen att ersätta ordinarie befattning med extra ordinarie eller extra samt extra ordinarie med extra i samma lönegrad. Vid genomförande av ett dylikt system uppstå vissa svårigheter av anslagsteknisk natur, i det att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal i betydande omfattning kan komma att överskridas, varvid dock å anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän skulle uppkomma motsvarande eller något större besparing. Kungl. Maj:t torde med hänsyn härtill böra inhämta bemyndigande av riksdagen att medgiva det överskridande av icke-ordinarieposten, som kan påkallas av att densamma av nu anförda skäl kan komma att belastas med avlöningsutgifter, för vilka medel beräknats under ordinarieposten.

Förutom de i det föregående angivna institutionsvaktmästarna finnas vid tekniska högskolan i Stockholm anställda vissa befattningshavare, vilkas löneställning bör upptagas till prövning i förevarande sammanhang. Dessa befattningshavares antal samt tjänstebenämning och löneställning enligt nuvarande förhållanden och enligt föreliggande organisationsförslag framgår av följande sammanställning.

Antal	Tjänstebenämning	Nuvarande lönegrad	Föreslagen lönegrad	
			Institutionsvaktmästarutredningen	Anslagsäskanden
1	verkmästare	A 10	A 10 ¹	—
1	maskinist	A 8	A 8	—
1	reparatör	A 7	A 9 ²	A 9 ³
1	maskinist	Eo 8	Eo 8	—
1	snickare	Eo 7	A 6 ⁴	Eo 8

¹ Föreslagen tjänstebenämning maskinist.

² » » institutionsvaktmästare.

³ » » maskintekniker.

⁴ » » hantverkare.

Vad angår löneställning och tjänstebenanämning för dessa befattningshavare får jag ansluta mig till institutionsvaktmästarutredningens förslag.

Beträffande den av institutionsvaktmästarutredningen och departementschefen föreslagna förändringen av en befattning som snickare i lönegraden Eo 7 till tjänst som hantverkare i lönegraden A 6 inhämtas av propositionen bland annat, att högskolan förordat att befattningen måtte placeras i lönegraden Eo 8 under beteckningen snickare. Högskolan anför följande.

Benämningen hantverkare är enligt högskolans förmenande helt missvisande, varför den tidigare benämningen snickare bör bibehållas. Till belysande av de kompetenskrav, som snickaren i fråga måste uppfylla, må framhållas, att arbetena på snickarverkstaden till stor omfattning utgöres av tillverkning av modeller av fartyg, avsedda för motståndsundersökning på institutionen för hydromekanik, samt av flygplanvingar, avsedda för institutionen för flygteknik. I dessa fall erfordras mycket stor tillverkningsnoggrannhet. Härjämte förekommer viss möbeltillverkning o. dyl. på snickeriet, varjämte snickaren har att själv utföra erforderliga kostnadsberäkningar. Med hänsyn härtill tillåter högskolan sig fasthålla, att befattningen i fråga måtte placeras i lönegrad Eo 8.

I *motionen I: 401*, har, såsom inledningsvis erinrats, hemställts, att snickarbefattningen måtte förändras till en befattning som modellsnickare i lönegraden A 7.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till departementschefens förslag om inrättande av en professur i elektronik och om förändring av speciallärartjänsten i stadsbyggnad till en professur i samma ämne. Likaså biträder utskottet förslaget rörande omreglering av professuren i geodesi och fotogrammetri till en professur enbart i sistnämnda ämne och har icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i övrigt anført i detta sammanhang. Departementschefens förslag beträffande övriga lärarbefattningar biträdades jämväl av utskottet. Härav följer att utskottet anser sig böra avstyrka bifall till *motionen II: 618*, vari hemställts, att riksdagen redan nu skulle taga definitiv ståndpunkt i fråga om laboratorernas löneställning. Såsom departementschefen framhållit synes nämligen spørsmålet härom böra upptagas till prövning först i samband med omorganisationsförslaget i övrigt. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t vid prövningen av förslaget om ifrågavarande befattningshavares löneställning kommer att taga behörig hänsyn till alla på frågans bedömning inverkan omständigheter och därvid icke förbise de synpunkter som i *motionen* särskilt framhållas, nämligen angelägenheten av att högskolan skall kunna påräkna väl kvalificerade sökande till de betydelsefulla laboratorstjänsterna.

Vad beträffar biblioteken har departementschefen uppskjutit ställningstagandet till frågan om dessas personalorganisation i avvaktan på resultatet av en överarbetning av det föreliggande utredningsförslaget i ämnet. I *motionen I: 404* har yrkats, att viss bibliotekspersonal, som betecknas såsom jäm-

ställd med den vetenskapligt utbildade personalen vid de statliga s. k. lärda verken, skulle från och med nästa budgetår komma i åtnjutande av samma förbättring i löneställningen som tillerkänts sistnämnda personal. Med anledning av nämnda motion får utskottet framhålla, att frågan om den här avsedda bibliotekspersonalens jämställande i lönehänseende med motsvarande personal vid de lärda verken och därmed jämförbara institutioner givetvis måste anses beroende såväl av de kompetenskrav, som anses böra uppställas, som av de arbetsuppgifter, som komma att fastställas. Båda dessa frågor ha samband med det föreliggande omorganisationsförslaget, vilket befunnits kräva ytterligare beredning inom ecklesiastikdepartementet. Utskottet förutsätter, att den i motionen berörda frågan upptages till prövning i samband med nämnda omorganisationsförslag och att därvid de i motionen angivna synpunkterna vinna beaktande. Med vad sålunda anförts torde motionen I: 404 få anses besvarad.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande personalen vid tekniska högskolan i Stockholm har icke givit utskottet anledning till annan erinran, än att den i motionen I: 401 angivna befattningen som snickare i lönegraden Eo 7 med hänsyn till de med befattningen förenade arbetsuppgifterna synes utskottet böra förändras till en ordinarie befattning i lönegraden A 7 med tjänstebenämningen snickare. Utskottet kan alltså icke biträda departementschefens förslag, att befattningen skulle under tjänstebenämningen hantverkare hänföras till lönegraden A 6.

Utskottet — som icke ansett uppflyttningen av sistnämnda befattning med en lönegrad i jämförelse med departementschefens förslag böra föranleda någon förändring i fråga om anslagsberäkningen — tillstyrker, att nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med det av departementschefen angivna beloppet, 1 435 000 kronor.

2. Förslagsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.

Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 449 700 kronor, skall enligt Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår höjas med 35 300 kronor till 485 000 kronor.

Förutom vissa förändringar av automatisk natur innebär Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak följande:

- a) höjning av anslagsposten till reseersättningar åt lärare med 4 000 kronor;
- b) höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 9 500 kronor;
- c) anvisande av 15 000 kronor för utgivande av en vetenskaplig publikationsserie;
- d) anvisande av 24 000 kronor såsom engångsanslag för inredande av vissa lokaler m. m.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande förslagsanslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppföres med 485 000 kronor.

3. Reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.

Detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 575 000 kronor, disponeras jämlikt av Kungl. Maj:t genom brev den 9 juni 1944 meddelade föreskrifter (statsliggaren sid. 531) sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor	325 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	»	200 000
Fotogrammetrisk utrustning	»	50 000
		<hr/>
	Summa kronor	575 000.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår höjes till 800 000 kronor, att fördelas sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor	445 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	»	316 000
Fotogrammetrisk utrustning	»	39 000
		<hr/>
	Summa kronor	800 000.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag tillstyrkes av utskottet.

4. Reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.

Detta anslag har under de senaste åren utgått med följande belopp:

1935/36	kronor	33 000
1936/37	»	33 500
1937/42	»	35 000
1942/45	»	40 000.

Högskolans lärarkollegium har — under åberopande av ett av biblioteksutredningen därom framlagt förslag — för nästa budgetår äskat en medelsanvisning av 50 000 kronor till bestridande av löpande utgifter ävensom ett engångsbelopp av 36 000 kronor till inköp av engelskspråkig teknisk litteratur.

Biblioteksutredningen har föreslagit en successiv höjning av ifrågavarande anslag från 50 000 kronor budgetåret 1945/46 till 90 000 kronor budgetåret 1951/52 samt därjämte ett engångsanslag av 36 000 kronor för möjliggörande av inköp av engelskspråkig teknisk litteratur, om icke förr så efter krigets slut, som bidrag till täckande av de stora brister, vilka under avspärrningstiden uppkommit i bibliotekets litteraturbestånd på detta område.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Jag delar högskolans och biblioteksutredningens åsikt, att det är av synnerlig vikt, att tekniska högskolans bibliotek blir satt i tillfälle att så snart avspärrningen upphäves komplettera bokbeståndet med aktuell engelskspråkig teknisk litteratur samt har ingen erinran mot det för detta ändamål äskade beloppet. Jag förordar därför, att ett engångsanslag för nästa budgetår å 36 000 kronor ställes till högskolans förfogande för möjliggörande av denna litteraturanskaffning. Någon ytterligare höjning av anslaget till bokinköp är jag emellertid icke för närvarande beredd att förorda. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (40 000 + 36 000 =) 76 000 kronor.

I likhet med departementschefen tillstyrker utskottet, att ett engångsbelopp av 36 000 kronor anvisas för komplettering av högskolans bestånd av aktuell engelskspråkig teknisk litteratur. I fråga om anslagsmedlen i övrigt har departementschefen förordat anvisande av oförändrat belopp. Utskottet har för egen del övervägt att föreslå en höjning av sistnämnda anslagsmedel för nästa budgetår men har likväl stannat vid att biträda departementschefens förslag om oförändrad medelsanvisning. Utskottet vill emellertid uttala såsom sin åsikt, att de löpande anslagsmedlen till bokinköp och bokbindning för närvarande synas väl knappt utmätta, och förutsätter därför att under de närmaste åren i enlighet med biblioteksutredningens förslag anslaget i fråga blir föremål för en successiv förhöjning. Vad utskottet sålunda anfört har avseende jämväl å motsvarande anslag för Chalmers tekniska högskolas vidkommande.

Utskottet.

5. Anslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.

Departementschefen har föreslagit en höjning av förevarande anslag från 11 000 kronor till 18 000 kronor, varav 13 000 kronor för studiestipendier och 5 000 kronor för resebidrag åt studerande för deltagande i exkursioner och fältövningar.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

6. Reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.

Under budgetåren 1942/45 ha för ifrågavarande ändamål anvisats tillhoppa 700 000 kronor, varav 250 000 kronor för budgetåret 1944/45.

Kungl. Maj:t har föreslagit att under detta anslag för nästa budgetår anvisas 325 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 75 000 kronor.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av 325 000 kronor för nästa budgetår till ifrågavarande ändamål.

Utskottet.

7. Reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad.

Utskottet.

I enlighet med departementschefens förslag, vilket innebär anvisande av medel till fortbildningskurser i stadsbyggnad för inom stadsplaneväsendet redan verksamma yrkesmän, tillstyrker utskottet, att till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 11 000 kronor.

8. Reservationsanslaget till Tekniska högskolan i Stockholm: Extra undervisningskurser.

Kungl. Maj:ts förslag avser att — i likhet med vad som skett under de senare åren — bereda medel för anordnande av särskild undervisning åt studerande, som på grund av militärtjänstgöring nödgats göra avbrott i sina studier.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker i likhet med departementschefen anvisande av ett reservationsanslag av 6 000 kronor till förevarande ändamål. Vad departementschefen i detta sammanhang anfört har icke givit utskottet anledning till erinran.

9. Förslagsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Avlöningar.

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 491 200 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om professorsbefattningarna innebär följande.

- 1) En ny professur i radioteknik inrättas från och med budgetåret 1945/46;
- 2) Den nuvarande professuren i oorganisk kemi jämte mineralogi och geologi ändras till en professur i oorganisk kemi;
- 3) En personlig professur i oljekemi inrättas från och med den 1 juli 1945 för docenten Edmund Schjånberg; svenska skifferoljeaktiebolaget åtager sig att svara för samtliga de löneförmäner — såväl kontanta som andra — vilka skulle ha utgått till Schjånberg, därest han varit innehavare av en ordinarie professur vid högskolan; Schjånberg tillförsäkras rätt att såsom innehavare av professuren i pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid högskolan.

Beträffande specialläraryrkesbefattningarna innebär Kungl. Maj:ts förslag följande.

- 1) En specialläraryrkesbefattning i allmän geologi inrättas med arvode av 1 500 kronor;
- 2) En specialläraryrkesbefattning i mineralogi (inrättas med arvode av 900 kronor);

3) En speciallärarbefattning i textil- och konfektionsteknologi inrättas med arvode av 2 400 kronor;

4) En speciallärarbefattning i kemisk apparatteknik inrättas med arvode av 3 300 kronor;

5) Speciallärartjänsterna i frihandsteckning och modellering sammanslås till en befattning med arvode av 4 700 kronor;

6) Speciallärartjänsten i teleteknik omvandlas till en dylik befattning med undervisningsskyldighet i telefoni och telegrafi med oförändrat arvode av 1 200 kronor;

7) Speciallärare, vilkas tjänst ha karaktär av huvudsyssla, erhålla arvodesförbättring med sammanlagt 1 500 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit inrättande av ett nytt docentstipendium vid högskolan.

Heltidsassistenterna böra enligt Kungl. Maj:ts förslag under benämningen förste assistenter från och med nästa budgetår placeras i lönegraden Ex 21.

För undervisning om arbetsledningens problem avses samma belopp som för innevarande budgetår eller 1 500 kronor.

Beträffande bibliotekspersonalen bör — framhåller departementschefen — biblioteksutredningens förslag bli föremål för överarbetning. Vid sådant förhållande och med beaktande av den icke obetydliga anslagsförstärkning, som under senare år kommit biblioteket till del, har departementschefen funnit sig icke nu kunna förorda någon ökad medelsanvisning till avlöningar vid denna institution.

I fråga om kansli- och kontorspersonalen innebär Kungl. Maj:ts förslag nyinrättande av en skrivbiträdesbefattning i lönegraden Ex 2 och en dylik befattning i lönegraden Ex 4 samt anvisande av ett belopp av 1 500 kronor till extra arbetshjälp.

Kungl. Maj:ts förslag angående laboratorievaktmästare m. fl. innebär följande.

1) Den nuvarande maskinistbefattningen i lönegraden A 8 placeras i lönegraden A 9;

2) Benämningen laboratorievaktmästare ändras till institutionsvaktmästare;

3) För högskolan avses 13 institutionsvaktmästarbefattningar (2 nya), varav 2 placeras i 9 lönegraden och de övriga i 7 lönegraden, därav 6 såsom ordinarie, 3 såsom extra ordinarie samt 2 såsom extra;

4) Högskolans styrelse erhåller bemyndigande att verkställa omflyttningar av institutionsvaktmästarbefattningarna mellan olika lönegrader.

Kungl. Maj:t har beträffande viss biträdespersonal i övrigt föreslagit

1) att den nu i lönegraden A 5 uppförda befattningen som eldare, tillika gårdskarll uppflyttas till lönegraden A 6;

2) att en ny eldarebefattning i lönegraden Eo 6 inrättas;

3) att 1 500 kronor anvisas till vaktmästarhjälp.

I fråga om anslagsberäkningarna innebär ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag följande.

- 1) anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med sammanlagt 21 500 kronor till 258 000 kronor;
- 2) anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjes med sammanlagt 16 700 kronor till 107 400 kronor;
- 3) anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal ökas med 20 100 kronor till 302 100 kronor;
- 4) anslagsposten till rörligt tillägg uppräknas med 15 500 kronor till 57 500 kronor;
- 5) den under särskilda uppbördsmedel uppförda posten på 160 000 kronor, utgörande elevavgifter, beräknas — under benämningen avgifter från de studerande — till 210 000 kronor;
- 6) avlöningsanslagets slutsumma höjes med 23 800 kronor till 515 000 kronor.

Utskottet.

Utskottet har ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag i fråga om personalorganisationen vid Chalmers tekniska högskola och tillstyrker alltså, att högskolans avlöningsanslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 515 000 kronor.

Med anledning av vad departementschefen anfört beträffande bibliotekspersonalen vill utskottet här erinra om vad utskottet i det föregående anfört i motsvarande fråga rörande tekniska högskolan i Stockholm.

10. Förslagsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Omkostnader.

Detta anslag är för innevarande budgetår upptaget till 153 000 kronor.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 170 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 17 000 kronor, därav 3 000 kronor såsom ett särskilt belopp för bibliotekets expenser, 4 000 kronor till övriga expenser samt 10 000 kronor för utgivande av en publikationsserie vid högskolan.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att ifrågavarande anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 170 000 kronor.

11. Reservationsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.

Detta anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 215 000 kronor, disponeras jämlikt av Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1944 meddelade föreskrifter sålunda:

Samlingar och laborationer	kronor 165 000
Nyanskaffningar av apparater m. m.	» 50 000

Summa kronor 215 000.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att förstnämnda delpost ökas med 35 000 kronor till 200 000 kronor och sistnämnda delpost med 50 000 kronor till 100 000 kronor samt anslaget i dess helhet alltså med 85 000 kronor till 300 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag — innebärande en medelsanvisning för nästa budgetår av 300 000 kronor — har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

12. Reservationsanslaget till Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.

Detta anslag har för budgetåren 1939/45 uppförts med 25 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning av anslaget med 24 000 kronor till 49 000 kronor.

Departementschefen har med hänvisning till den ståndpunkt han intagit vid behandlingen av motsvarande anslag till tekniska högskolan i Stockholm förordat, att Chalmers tekniska högskola tilldelas ett engångsbelopp av 24 000 kronor för inköp av modern engelskspråkig teknisk litteratur. Någon ytterligare höjning av nu ifrågavarande anslag har departementschefen däremot icke funnit sig beredd att förorda.

Med hänvisning till vad utskottet i det föregående anförde i fråga om anvisande av ett engångsbelopp för inköp för tekniska högskolan i Stockholm av modern engelskspråkig teknisk litteratur tillstyrker utskottet, att jämväl Chalmers tekniska högskola tilldelas ett engångsbelopp för motsvarande ändamål. Beloppet torde i enlighet med vad departementschefen förordat böra bestämmas till 24 000 kronor. I övrigt torde förevarande anslag böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp och alltså upptagas med (25 000 + 24 000 =) 49 000 kronor.

Utskottet.

13. Anslaget till Chalmers tekniska högskola: Stipendier.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att förevarande anslag — nu 5 000 kronor — höjes till 6 000 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker utskottet, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med 6 000 kronor.

Utskottet.

14. Reservationsanslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.

Kungl. Maj:t har föreslagit, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 45 000 kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

15. Reservationsanslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till främjande av teknisk forskning.

Detta anslag beviljades första gången för budgetåret 1942/43 med 150 000 kronor. Anslaget är även för innevarande budgetår uppfört med detta belopp. Anslaget är avsett att fördelas med 100 000 kronor vid tekniska högskolan i Stockholm och med 50 000 kronor vid Chalmers tekniska högskola.

Departementschefen har anfört följande.

Under vart och ett av budgetåren 1942/43—1944/45 har såsom bidrag till främjande av teknisk forskning anvisats ett för de båda tekniska högskolorna gemensamt anslag av 150 000 kronor. Av dessa medel ha årligen 100 000 kronor avsetts för stockholms högskolan och 50 000 kronor för göteborgshögskolan. De båda läroanstalterna ha för nästkommande budgetår hemställt om en mycket väsentlig höjning av anslaget. Tekniska högskolan i Stockholm har sålunda äskat ett belopp av 350 000 kronor, under det att Chalmers tekniska högskola ansett ett anslag av 300 000 kronor böra anvisas gemensamt för de båda högskolorna.

Av det belopp, som äskats av stockholms högskolan, har 50 000 kronor ansetts böra utgå till särskilt ändamål, nämligen understödjande av den forskning på elektrofysikens (elektronikens) område, som sedan några år tillbaka bedrivs vid högskolan av professorn H. Alfvén. Till stöd för detta anslagsäskande ha enligt min mening tungt vägande skäl förebragts. Beträffande arten av här ifrågavarande forskning och dess betydelse för tekniken och medicinen tillåter jag mig hänvisa till vad jag i annat sammanhang anfört vid framläggande av förslag om inrättande av en forskningsprofessur i elektronik vid tekniska högskolan i Stockholm. Då det här rör sig väsentligen om grundläggande forskning, torde större bidrag från särskilda industrier, vilka av naturliga skäl i första hand äro intresserade av den tekniska tillämpningsforskningen, enligt vad jag inhämtat icke kunna påräknas för detta ändamål. Enär det vidare icke här är fråga om en konkret avgränsad forskningsuppgift utan om ett komplex av undersökningar över ett vidsträckt fält är det ovisst, huruvida och i vilken utsträckning anslag kan påräknas från statens tekniska forskningsråd. Det synes mig vid angivna förhållanden skäligt, att en väsentlig del av kostnaderna bestrides från nu ifrågavarande bidragsanslag till främjande av teknisk forskning vid de tekniska högskolorna. I avbidan på närmare erfarenheter av medelsbehovet synes mig beloppet för nästa budgetår dock böra begränsas till 40 000 kronor.

Någon ändring av grunderna för användningen av ifrågavarande anslagsmedel kan jag icke nu förorda.

Då jag av skäl som 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen anfört icke är beredd att förorda någon höjning i övrigt av anslaget, torde detta för nästa budgetår böra uppföras med (150 000 + 40 000 =) 190 000 kronor.

På av departementschefen anförda skäl tillstyrker utskottet, att förevarande anslag för nästa budgetår för angivna ändamål höjes med 40 000 kronor till 190 000 kronor.

Utskottet.

16. Förslagsanslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.

Detta anslag, som för budgetåret 1943/44 var uppfört med 2 000 kronor, höjdes för innevarande budgetår till 3 000 kronor. Anslaget fördelas mellan de tekniska högskolorna efter överenskommelse mellan dessas styrelser.

Kungl. Maj:ts förslag innebär oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen har anfört följande.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter gäller för statens bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid de tekniska högskolorna motsvarande bestämmelser, som meddelats angående bidrag till tryckning av akademiska avhandlingar vid statsuniversiteten och karolinska institutet. I årets åttonde huvudtitel, punkten 95, har jag förordat viss ändring av grunderna för sistnämnda statsbidrag. Jag har sålunda ansett, att den nuvarande maximeringen av ersättningen för kostnaden för tryckning av det antal exemplar av doktorsavhandlingar, som jämlikt de för varje lärosäte gällande bestämmelserna skall utdelas eller avlämnas (de s. k. pliktexemplaren), borde upphävas och full ersättning utgå för tryckningskostnaden för dessa exemplar. Riksdagen har numera bifallit detta förslag. Jag förordar, att bestämmelserna rörande här ifrågavarande statsbidrag underkastas motsvarande jämkning från och med nästa budgetår. Till följd härav bör anslaget i fortsättningen uppföras såsom förslagsanslag. I avbidan på ytterligare erfarenhet rörande medelsbehovet anser jag emellertid någon höjning av anslagsbeloppet icke erforderlig. Anslaget torde följaktligen för nästa budgetår böra uppföras med ett oförändrat belopp av 3 000 kronor.

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t under ifrågavarande punkt föreslagit och har icke funnit något att erinra mot vad departementschefen i förevarande sammanhang anfört.

Utskottet.

17. Förslagsanslaget till Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle anslaget uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag anser utskottet sig böra biträda.

Utskottet.

13. Byggnadsfrågor.

A. Tekniska högskolan i Stockholm.

Kungl. Maj:ts förslag innebär verkställande av nedannämnda byggnadsarbeten, vilka enligt vad departementschefen framhållit synas kunna utföras utan ett föregripande av resultatet av det arbete, som åvilar den för beredning av högskolans byggnadsfrågor tillsatta kommittén.

<i>Byggnadsförslag.</i>	<i>Kostnad.</i>
1. Anordnande av vissa lokaler för institutionen för ångteknik	kronor 17 500
2. Inredning av vissa vindlokaler för institutionen för radioteknik	» 34 000
3. Ombyggnad av vinden till biblioteksbyggnaden samt vissa inredningsarbeten inom denna byggnad	» 50 000
4. Merkostnad för ombyggnad av institutionens för anrikning förutvarande lokaler	» 15 000
5. Uppförande av en byggnad för provisoriskt arkitekt-, ingenjör- och kontrollantkontor	» 77 000
	<hr/> Summa kronor 193 500

För de under 1—4 upptagna ändamålen har äskats ett gemensamt anslag å 116 500 kronor, medan för det under 5 angivna ändamålet föreslagits ett särskilt investeringsanslag.

Utskottet.

Utskottet, som funnit det befogat, att de under förevarande punkt angivna byggnadsföretagen komma till utförande, tillstyrker, att anslag å respektive 116 500 kronor och 77 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål.

B. Chalmers tekniska högskola.

Nuvarande förhållanden.

Undervisningen vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg bedrivs för närvarande dels inom äldre lokaler mellan Vasagatan och Storgatan, dels inom nya byggnader förlagda till ett område vid Gibraltargatan. I de äldre byggnaderna äro inrymda lokaler för 1:a och 2:a årskurserna av samtliga avdelningar ävensom 3:e och 4:e årskurserna av avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik samt högskolans bibliotek och kansli. Inom samma kvarter som de äldre byggnaderna äro även lokaler för tekniska gymnasiet i Göteborg belägna. Å området vid Gibraltargatan äro uppförda en byggnad, inrymmande avdelningen för kemi och institutionen för fysik, en byggnad för avdelningen för skeppsbyggnad ävensom en byggnad för avdel-

ningarna för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur. Avståndet mellan de äldre byggnaderna och området vid Gibraltargatan är 1½ km, motsvarande 15 minuters gångväg.

Sakkunnigförslaget.

De sakkunniga ha — liksom för tekniska högskolan i Stockholm — i anslutning till sitt förslag om ökad elevintagning vid nu ifrågasvarande högskola till ett antal av 250 ordinarie nya studerande årligen och i syfte att åstadkomma en kvalitativ förbättring av vissa laboratorier och andra lokaler framlagt en plan till utbyggnad av högskolan för en beräknad kostnad av i runt tal 14 500 000 kronor, varav byggnadskostnader omkring 11 200 000 kronor och kostnader för utrustning och möblering omkring 3 300 000 kronor.

Byggnadsprogrammet och kostnadsberäkningarna, vilka äro grundade på 1942 års priser, ha uppgjorts av en av de sakkunniga, högskolans förutvarande rektor, professorn S. Hultin.

Med avseende å utbyggnaden av denna högskola ha de sakkunniga bland annat anfört:

Under det att det för en ökning av antalet studerande vid tekniska högskolan i Stockholm är nödvändigt, att i första hand uppföra nybyggnader för de båda lägre årskurserna är förhållandet vid Chalmers tekniska högskola ett annat. Där kan ett ökat antal beredas plats i byggnaderna vid Storgatan, så snart utrymme för de i dessa byggnader inrymda högre årskurserna beretts i byggnader vid Gibraltargatan. På grund härav bör för denna högskola i första hand utbyggnad ske vid Gibraltargatan för de båda högre årskurserna. Sedan detta skett kan ett större antal studerande intagas i de gamla byggnaderna. Först vid lämplig tidpunkt därefter bör den slutliga utbyggnaden för de lägre årskurserna vid Gibraltarområdet komma till stånd.

Bibliotekets lokaler äro i hög grad otillräckliga och behovet av en ny byggnad är trängande. Då nu 4 av högskolans 6 avdelningar flyttats till området vid Gibraltargatan, är det även för bibliotekets utnyttjande nödvändigt, att detsamma så snart som möjligt flyttas till det nya området.

En ny byggnad för högskolans bibliotek ävensom för dess kansli föreslås därför först till uppförande.¹

Avdelningarna för elektroteknik samt för maskinteknik äro i behov av nya byggnader. Båda avdelningarna hava trånga och omoderna laboratorielokaler, och utrymme kan ej åstadkommas för de nya institutioner, som erfordras. Det föreslås därför, att dessa avdelningars byggnader komma till utförande närmast efter biblioteksbyggnaden. De böra omedelbart givas en storlek, svarande mot det i det föregående angivna ökade antalet studerande.

Uppförandet av nya byggnader för avdelningarna för elektroteknik och för maskinteknik skulle möjliggöra en viss ökning av antalet intagna studerande. Denna ökade intagning hindras dock därigenom att fysikinstitutionen såväl

¹ För detta ändamål har å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförts ett belopp av 1 000 000 kronor.

beträffande föreläsningssal som laboratorier har för små utrymmen. För ett fyllt utnyttjande av de nya institutionsbyggnaderna föreslås därför, att samtidigt fysikinstitutionen utvidgas.

Nuvarande lokaler för fysiska institutionen äro belägna i samma byggnad som kemiavdelningens lokaler och togos i bruk för 17 år sedan. Institutionen är utbyggd för ett studerandeantal av 120 stycken per årskurs. Vid den av de sakkunniga föreslagna ökningen av antalet studerande komma i de nämnda fem avdelningarna omkring 250 studerande årligen att delta i laborationerna. På grund härav erfordras en betydande utvidgning av övningslaboratorierna.

I och med utförandet av de angivna byggnaderna skulle högskolan få de kvalitativa bristerna i fråga om sina lokaler avhjälpda. Härefter bör följa en utvidgning av de redan nu uppförda nya byggnaderna med hänsyn till ökat studerandeantal och tillkomsten av nya institutioner. I första rummet bör därvid kemiavdelningens byggnad utvidgas för mottagande av ett med 50 procent ökat antal studerande, i andra rummet böra utvidgningar göras för avdelningarna för skeppsbyggeri, väg- och vattenbyggnad samt arkitektur.

Sedan ovanstående byggnader utförts, bör byggnad uppföras för 1:a och 2:a årskurserna, vilka dittills haft sina lokaler inom högskolans äldre byggnader. Vid tidpunkten för denna byggnads uppförande bör frågan om den framtida användningen av de nuvarande äldre byggnaderna vara löst.

Här må vidare anmärkas, att enligt de sakkunnigas byggnadsplan, samtliga högskolans byggnader skola uppvärmas från en gemensam värmecentral, förlagd till den för avdelningen för maskinteknik avsedda byggnaden. De sakkunniga ha därvid emellertid ifrågasatt en framtida undersökning, huruvida det ej skulle kunna vara ekonomiskt fördelaktigt att utföra en kombinerad värme- och kraftcentral.

Anslagsäskandena m. m.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 har *högskolans styrelse* — med överlämnande av ett antal av professorn M. Wernstedt uppgjorda ritningar ävensom en av denne upprättad situationsplan (se sid. 174) — hemställt om ett anslag av 2 300 000 kronor för påbörjande av ifrågavarande byggnadsarbeten, varav 1 000 000 kronor för nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik, 1 000 000 kronor för nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik och 300 000 kronor för tillbyggnaden av fysikinstitutionen.

Högskolestyrelsen har beräknat totalkostnaderna på följande sätt:

	Byggnadskostn. kronor	Utrustningskostn. kronor
Avdelningen för elektroteknik	3 390 000	1 000 000
» » maskinteknik	3 336 000	900 000
Fysikinstitutionen	532 000	200 000

Högskolans styrelse har vidare inkommit med en utredning rörande byggande av en värmecentral inom den för avdelningen för maskinteknik

avsedda byggnaden, därvid tre olika alternativ för uppvärmning av högskolans byggnader övervägts, nämligen alternativ I (centraliserad värmealstring), för vilket anläggningskostnaderna uppskattats till 1 240 000 kronor och årskostnaderna till 281 000 kronor, alternativ II (decentraliserad värmealstring), för vilket anläggningskostnaderna beräknats till 1 000 000 kronor och årskostnaderna till 273 000 kronor, samt alternativ III (centraliserad värme- och kraftalstring), för vilket anläggningskostnaderna beräknats till 1 470 000 kronor och årskostnaderna till 263 000 kronor.

Högskolans styrelse har, främst ur undervisningssynpunkt, förordat en anläggning enligt alternativ III. Ett utförande av hela byggnaden för avdelningen för maskinteknik med värme- och kraftcentral i enlighet med alternativ III har beräknats medföra en ökning av de i anslagsäskandena för nämnda byggnad beräknade kostnaderna med 210 000 kronor till (3 336 000 + 210 000 =) 3 546 000 kronor. För nästa budgetår skulle därvid erfordras den i anslagsäskandena begärda medelsanvisningen av 1 000 000 kronor jämte ett utrustningsanslag av 255 000 kronor.

Beträffande den ifrågasatta värme- och kraftcentralen inhämtas av propositionen bland annat.

Sedan styrelsen anmodat Norra och Mellersta Sveriges Ångpanneförening att verkställa en utredning om en värme- och kraftcentral vid högskolan, inkom föreningen med en preliminär utredning i ämnet, varefter styrelsen uppdrog åt specialläraren i byggnadshygien K. A. Bålström att företaga en ny utredning. De i ärendet sålunda föreliggande utredningarna ha granskats på sammanträde, varvid utom rektor närvarit professorn S. Hultin, professorn Wernstedt, Bålström och samtliga professorer inom den maskintekniska avdelningen.

Den framlagda utredningen behandlar tre olika möjligheter att lösa frågan om värme- och kraftcentral vid högskolan enligt följande:

Alternativ I. Centraliserad värmealstring.

Värmecentral, utrustad med varmvattenpannor för tillgodoseende av lokaluppvärmningsbehovet, installeras. Centralen sammanbygges med ångtekniskt laboratorium. Erforderlig elektrisk kraft inköpes från Göteborgs stads elektricitetsverk.

Alternativ II. Decentraliserad värmealstring.

Samtliga planerade nybyggnader förses var för sig med värmecentraler, varjämte vissa kompletteringar av nu befintliga värmecentraler genomföras. Separat ångtekniskt laboratorium uppföres i byggnaden för maskinteknik. Erforderlig elektrisk kraft inköpes från Göteborgs stads elektricitetsverk.

Alternativ III. Centraliserad värme- och kraftalstring.

En central värme- och kraftanläggning utrustas med högtrycksångpannor samt en kondenserings- och en mottrycksturbin för alstring av kraft. Avloppsvattnet respektive avloppsångan från turbinerna utnyttjas för lokaluppvärmning. Kraftcentralen utnyttjas såsom ångtekniskt laboratorium. Den alstrade elektriska kraften användes dels för högskolans eget behov, dels för försäljning.

Enligt de i utredningen anförda kostnadskalkylerna uppgå anläggnings- och årskostnaderna i de tre olika alternativen till följande belopp:

	Anläggningskostnader	Årskostnader
Alt. I. Centraliserad värmealstring	kronor 1 240 000	kronor 281 000
Alt. II. Decentraliserad värmealstring »	1 000 000	» 273 000
Alt. III. Centraliserad värme- och kraftalstring	» 1 555 000	» 263 000.

Å r s k o s t n a d e r n a för de skilda alternativen ha uppskattats sålunda:

	Alt. I kronor/år	Alt. II kronor/år	Alt. III kronor/år
Kapitalkostnad	112 000	90 000	140 000
Årliga drift- och underhållskostnader	151 000	158 000	198 000
Kostnad för inköpt kraft	25 000	25 000	7 000
Summa	288 000	273 000	345 000
Avgår intäkter för försåld kraft	—	—	75 000
Avgår intäkter för värme till elevkårsbyggnad	7 000	—	7 000
Total årskostnad	281 000	273 000	263 000.

Anmärkas må att vid uppskattningen av driftkostnaderna har beräknats ett personalbehov för ång- och värmecentralen av 1 maskinist och 3 eldare enligt alternativ I, 1 maskinist och 4 eldare enligt alternativ II samt 4 maskinister och 4 eldare enligt alternativ III. Då vid kostnadsberäkningarna lön för maskinist upptagits till 6 000 kronor och för eldare till 4 000 kronor, ha sålunda de årliga personalkostnaderna uppskattats till 18 000 kronor i alternativ I, 22 000 kronor i alternativ II och 40 000 kronor i alternativ III.

Högskolans styrelse, som förordat en lösning i enlighet med alternativ III, har i huvudsak anfördt:

Vid ett bedömande av de olika alternativen bör det i byggnaden för avdelningen för maskinteknik planerade laboratoriet för ångteknik samtidigt diskuteras. De sakkunniga ha (bihang 2, sid. 127) utgått från, att maskinerna i det nuvarande maskinlaboratoriet flyttas till den nya byggnaden. Detta föreslås ej i fråga om den befintliga ångpannan, som i övrigt är avsedd för handledning och är omodern. Då synes — enligt styrelsens mening — ej heller den gamla kolvångmaskinen (en ångturbin, tillhörig navigationsskolan finnes även), som är byggd för användning tillsammans med denna panna, böra flyttas till det nya maskinlaboratoriet utan i stället torde hela den befintliga ånganläggningen böra överlåtas till tekniska gymnasiet i Göteborg, därest gymnasiet, som sannolikt är, kommer att övertaga maskinlaboratoriets byggnad.

På grund härav har i utredningen även ingått utredning vid alternativen I och II av kostnaden för ett ångtekniskt laboratorium, försett med en modern vattenrörsångpanna med stokereldning samt två olika slags ångturbiner att användas tillsammans med denna panna förutom annan nödig apparatur. Där emot har icke upptagits sådana kostnader för detta laboratorium, t. ex. verkstadsutrustning, som äro väsentligen lika enligt de olika alternativen.

Vid alternativ III kan kraftcentralen användas för laborationer i ångteknik, varför vid detta alternativ de ovannämnda kostnaderna för ångtekniska laboratoriet bortfalla. För högskolans undervisning är denna anordning värdefullare än övriga alternativ.

Beräkningen av alternativen är gjord med hänsyn till fredstidens bränslepriser och särskilt torde beaktas, att vid alla alternativen räknas med det billigaste bränslet, kol. Vid alternativ II har då räknats med anskaffande av stokeraggregat, som möjliggöra användning av kol vid befintliga anläggningar. Med användning av koks som bränsle torde alternativ II ställa sig väsentligt dyrare än här räknats med.

Vid jämförelse mellan de tre alternativen framgår, att alternativ II ger de lägsta, alternativ III de högsta kapitalkostnaderna.

Tagas även kostnaderna för personal och för driften i övrigt samt de beräknade inkomsterna från den kombinerade värme- och kraftcentralen enligt alternativ III med i räkningen, framstår detta alternativ III trots de högre kapitalkostnaderna som det för staten gynnsammaste.

Årskostnaderna för den av högskolan inköpta elektriska energin har — med utgångspunkt från nu gällande pris av 6 öre kilowattimme för växelström sedan högskolan helt förlagts till Gibraltarområdet — beräknats till 25 000 kronor vid en anläggning enligt alternativ I eller II; med egen värme- och kraftcentral enligt alternativ III behöver högskolan endast köpa kraft under sommarmånaderna och kostnaderna härför ha beräknats till 7 000 kronor.

Försäljningspriset, 1,5 öre per kilowattimme, är ett pris, som enligt vid förfrågan hos chefen för elverket i Göteborg erhållen uppgift torde vara möjligt att uppnå efter förhandlingar med Göteborgs stad. Styrelsen har emellertid ansett det för tidigt att nu inleda förhandlingar med staden om försäljningen av elektrisk energi. Sådana förhandlingar böra dock inledas och slutföras innan byggnadsarbetena påbörjas.

I detta sammanhang bör framhållas, att Göteborgs stad genom ett kontrakt från år 1907 har rätt att inköpa elektrisk energi från vattenfallsstyrelsen till ett påfallande lågt pris. Detta kontrakt upphör emellertid att gälla år 1950. Därefter kan inköpspriset väntas bli högre, varvid samtidigt priset för den energi, högskolan kan sälja till staden, kommer att stiga. Utsikt finnes att högskolan skall få sälja till samma pris, som Göteborgs stad får betala till vattenfallsstyrelsen. Samtidigt kommer det nuvarande inköpspriset av 6 öre att höjas, sannolikt till 8 öre per kilowattimme.

Då högskolan borde ha utsikt att få leverera elektrisk energi till statens skeppsprovsningsanstalt, svenska textilforskningsinstitutet och det planerade konservforskningsinstitutet till det högre priset av 6 öre (senare 8 öre) per kilowattimme, synes inkomstberäkningen vara försiktigt gjord och alternativ III kommer sannolikt att ställa sig gynnsammare än de anförda, på nuvarande priser grundade siffrorna, ange.

Alternativ II fordrar mindre omedelbara kapitalutlägg, men är, sedan högskolan blivit fullt utbyggd, i ekonomiskt avseende ogynnsammare än alternativ III. Valet mellan dessa alternativ bör träffas genast, innan flera nya byggnader med egna värmecentraler blivit byggda.

Över de med högskolestyrelsens förberörda skrivelse framlagda förslagen ha yttranden avgivits av byggnadsstyrelsen den 6 februari 1945 och av vattenfallsstyrelsen den 23 mars 1945.

Byggnadsstyrelsen har i huvudsak anfört:

Det kan ifrågasättas, *dels* huruvida ej den i alternativ II beräknade personalen skulle kunna minskas med en eldare och *dels* huruvida i alternativ III det till 1,5 öre kWh angivna försäljningspriset för den nattetid av Göteborgs stads elektricitetsverk levererade elektriska energien kan uppnås. Vid ett sådant förhållande skulle skillnaden i årskostnaden mellan alternativ II och III bli mindre än tablån utvisar. Den omständigheten att alternativ III enligt högskolestyrelsens mening ger de rikaste möjligheterna för undervisningen, synes emellertid vara av väsentlig betydelse.

Under förutsättning att det ångtekniska laboratoriet, som ingår i alternativ I och II, skulle erhålla en maskinutrustning av den storlek som förslagen angiva och som innebär höga anläggningskostnader, har byggnadsstyrelsen för sin del intet att erinra mot kraft- och värmecentralens utförande enligt alternativ III.

Beträffande byggnadskostnaderna, 565 000 kronor, är från byggnadsstyrelsens sida intet att erinra. I fråga om maskinutrustningen har tiden icke medgivit någon närmare granskning.

Vattenfallsstyrelsen har avstyrkt det av högskolestyrelsen framlagda förslaget att inrätta en central för värme- och kraftalstring enligt alternativ III och i stället förordat en lösning av frågan enligt något av de övriga alternativen. Ämbetsverket har därvid anfört följande.

Utan att taga ställning till de i kalkylerna framlagda anläggningskostnaderna eller årliga drift- och underhållskostnaderna anser vattenfallsstyrelsen de förutsättningar, vilka ligga till grund för bedömandet av högskolans möjligheter att från annat håll inköpa kraft och till utomstående avsätta överskottskraft, böra bli föremål för en närmare granskning.

I alternativen I och II räknas med att erforderlig elektrisk kraft inköpes från Göteborgs stads elektricitetsverk. Effektbehovet beräknas till cirka 350 kilowatt och energiförbrukningen till cirka 400 000 kilowattimmar per år. Även i alternativ III beräknas ett mindre kraftinköp bliva nödvändigt under icke eldningssäsong, men kraftuttagningen blir i detta fall av mindre storleksordning eller i runt tal 100 000 kilowattimmar per år. I utredningen räknas i samtliga alternativ med en kraftkostnad av 1 000 kronor per år + 6 öre per kilowattimme, d. v. s. samma pris som högskolan nu åtnjuter.

Det nuvarande kraftbehovet vid högskolan uppgår till ungefär 75 kilowatt och 135 000 kilowattimmar per år och fördelar sig på ett flertal olika mätpunkter. Hittills har Göteborgs stads elektricitetsverk ansett det lämpligt att debitera densamma efter ovannämnda rena energipris, varigenom komplicerade mätapparater undvikas.

Om högskolans kraftuttagning, som sker vid 10 000 volt, centraliseras till en enda punkt och kraftleveranser samtidigt ökas till det ovan för alternativen I och II angivna värdet, bör man räkna med att det blir möjligt för Göteborgs stads elektricitetsverk att frångå den nuvarande taxeformen och i stället tillämpa en sådan taxa, att genomsnittspriset blir lägre än det nuvarande. Såsom en jämförelse kan nämnas, att tekniska högskolan i Stockholm för närvarande täcker sitt kraftbehov om cirka 400 kilowatt och 375 000 kilowattimmar per år från Stockholms elektricitetsverk efter en så kallad subtraktionstaxa, vilken resulterar i ett genomsnittspris av cirka 4,6 öre per kilowattimme räknat vid fredsprisnivå.

Med utgångspunkt från ovanstående anser vattenfallsstyrelsen den i alternativen I och II angivna kraftkostnaden med all sannolikhet vara högre än vad som i verkligheten kan ernås, om högskolans kraftuttagning ökas på beräknat sätt.

Vad härefter angår högskolans möjlighet att försälja överskottskraft så skall enligt de framlagda kalkylerna den i alternativ III planerade mottrycksanläggningen normalt kunna producera cirka 1 300 kilowatt och 5,3 miljoner kilowattimmar per eldningssäsong. Det förefaller, som om vid beräkningen av detta energibelopp ingen hänsyn tagits till de tillfälliga driftinskränkningar, vilka torde bli nödvändiga, om anläggningen skall utnyttjas för undervisningsändamål. Med hänsyn härtill kommer den tillgängliga energimängden möjligen att reduceras något.

I den framlagda utredningen räknas med att all överskottskraft kan av sättas till Göteborgs stads elektricitetsverk mot ett pris av 1,5 öre per kilowattimme. Härtill må anföras, att elektricitetsverket under sådan tid, då uttagningen från vattenfallsstyrelsen icke försiggår i kraftabonnemangets högsta kraftskikt, har kraft tillgänglig till ett fortsättningspris, som icke obetydligt understiger detta pris. Även om staden under kortare högbelastningsperioder skulle kunna ha intresse av att betala ett högre pris än det antagna medelpriset om 1,5 öre per kilowattimme, förefaller detta dock vara högre än vad som i verkligheten i genomsnitt kan erhållas. Med hänsyn till svårigheterna att samköra med en anläggning, som i viss grad utnyttjas för undervisningsändamål, torde stadens intresse för kraftinköp dessutom ur rent teknisk synpunkt icke vara allt för stort.

Högskolans möjlighet att för framtiden till ett pris av 6 öre per kilowattimme avsätta viss del av överskottskraften till inom högskolans område belägna statliga institutioner, torde kunna ifrågasättas. Man får utgå ifrån att Göteborgs stads elektricitetsverk endast har ringa intresse av att till dessa institutioner leverera erforderlig kompletteringskraft till ett sådant pris, att det totala kraftinköpet för institutionerna ställer sig billigare vid kombinerat kraftinköp än vid enbart leverans från elektricitetsverket. Det mest rationella torde för övrigt vara, att kraftleveransen till dessa institutioner sammanslås med kraftleveransen till högskolan från stadens elektricitetsverk, varigenom ett gemensamt lågt kraftpris kan erhållas.

Såsom av det ovanstående framgår, anser vattenfallsstyrelsen, att man i den framlagda utredningen för alternativ III räknat väl optimistiskt vid bedömandet av de inkomster, vilka böra kunna ernås genom avsättning av överskottskraft.

En närmare genomgång av de ovan framförda förhållandena kommer enligt vattenfallsstyrelsens mening att visa, att den i utredningen framlagda kalkylen över årskostnaderna i de olika alternativen i varje fall är osäker. Den marginal till förmån för alternativ III, som kalkylen utvisar, är så pass ringa, att den kan förbytas i en förlust av ett eller annat 10 000-tal kronor per år gentemot de båda övriga alternativen.

Utöver ovanstående bör framhållas, att den av högskolan framlagda kalkylen grundar sig helt på ett kolpris om 30 kronor per ton räknat vid eldstaden. Huruvida ett sådant pris för framtiden kan uppnås är givetvis osäkert, men risken för att kalkylen helt kullkastas till förmån för alternativ I och II synes vattenfallsstyrelsen ej oväsentlig. Vidare torde man kunna utgå ifrån att den i utredningen angivna specifika kolförbrukningen

om 0,2 kilogram per kilowattimme vid en anläggning av denna relativt ringa storlek kan uppnås endast under gynnsamma förutsättningar.

Slutligen önskar vattenfallsstyrelsen framhålla det oriktiga i att, så länge vattenkraft står till förfogade i tillräcklig mängd, göra sig beroende av utländskt bränsle för kraftalstring. Enligt vattenfallsstyrelsens mening böra landets egna tillgångar utnyttjas i första hand, då möjlighet härför föreligger.

Med hänsyn till det ovan anförda får vattenfallsstyrelsen avstyrka det av styrelsen för Chalmers tekniska högskola framlagda förslaget att vid högskolans nybyggnader inrätta en central värme- och kraftalstringsanläggning och i stället förorda, att något av de övriga alternativen väljes.

Departementschefen.

Departementschefen har för egen del yttrat följande.

Det av de sakkunniga framlagda byggnadsprogrammet för ifrågavarande högskola utgör enligt min uppfattning en lämplig generalplan för högskolans fortsatta utbyggnad. Såsom jag tidigare erinrat uppgick sammanlagda antalet nyintagna ordinarie studerande vid högskolan höstterminen 1944 till 212. Med hänsyn härtill torde det antal av sammanlagt 250 nya ordinarie studerande årligen, från vilket de sakkunniga utgått, icke kunna anses utgöra en för vid ram för bestämmande av de olika lokalernas storlek. Vid den närmare utformningen av byggnadsplanerna bör emellertid enligt min mening — på sätt i ärendet framhållits — beaktas, att utrymmena inom skilda lokaler icke bli så begränsade att möjlighet saknas till intagning av ett större antal studerande inom dessa, i den mån detta kan komma att befinnas erforderligt. Den tekniska utvecklingen och i övrigt inträdande särskilda omständigheter torde vidare kunna antagas leda till att vissa avvikelser från den föreliggande generalplanen kunna komma att visa sig påkallade utöver de jämkningar däri, som redan innefattas i högskolestyrelsens anslagsäskanden.

Bestämmande för tidpunkten för de föreslagna byggnadernas utförande blir icke blott önskemålet, att utan större tidsutdräkt möjliggöra en ökad elevintagning, utan även behovet av nya byggnader med hänsyn till de nuvarande lokalernas mindre tillfredsställande beskaffenhet. Med avseende å de nya byggnaderna för bibliotek och kansli, för avdelningen för elektroteknik och för avdelningen för maskinteknik gäller sålunda, att dessa äro i hög grad erforderliga med hänsyn till de nuvarande lokalernas otillfredsställande beskaffenhet och alltså behövas oavsett antalet studerande vid högskolan. Då det enligt min mening icke torde kunna ifrågakomma att påbörja uppförandet av alla dessa byggnader samtidigt, har jag vid övervägande av frågan om den lämpligaste ordningsföljden för min del funnit nybyggnaderna för avdelningarna för maskinteknik och elektroteknik böra givas företräde framför den tidigare beslutade nybyggnaden för bibliotek och kansli. Såsom i ärendet framhållits torde de lokaler, som för närvarande stå dessa avdelningar till buds, vara så otidsenliga, att vanskligheter på grund härav möta att hålla undervisningen på en högskolemässig nivå.

Vad till en början angår nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik så bli kostnaderna för denna till väsentlig del beroende på vilken anordning, som väljes för uppvärmning av de olika byggnaderna å Gibraltarområdet, enär centraliserad värmealstring enligt alter-

nativ I eller centraliserad värme- och kraftalstring enligt alternativ III i den föreliggande utredningen förutsätter värmecentralens, respektive värme- och kraftcentralens förläggning till denna byggnad. Vid decentraliserad värmealstring i enlighet med alternativ II komma åter kostnaderna för värmealstringen att fördelas å de olika byggnaderna.

Såsom av den i ärendet förebragta utredningen framgår kräver en anläggning enligt alternativ III, som högskolestyrelsen förordat, avsevärt högre anläggningskostnader än en anläggning i enlighet med något av de båda andra alternativen. Det torde vidare — på sätt vid remissbehandlingen framhållits — icke med någon säkerhet kunna antagas, att den besparing i fråga om årskostnaderna i förhållande till övriga alternativ, med vilken högskolestyrelsen här räknat, i verkligheten kan vinnas. Med hänsyn härtill och då det värde ur undervisningssynpunkt, som en anläggning enligt alternativ III skulle erbjuda, icke synes mig uppväga de därmed förenade utgifterna, kan jag icke biträda högskolestyrelsens förslag härutinnan.

En anläggning enligt alternativ II skulle i förhållande till alternativ I medföra en besparing i anläggningskostnader av $(1\,240\,000 - 1\,000\,000 =) 240\,000$ kronor och i årskostnader av $(281\,000 - 273\,000 =) 8\,000$ kronor. Härtill kommer, att det — såsom byggnadsstyrelsen framhållit — torde kunna ifrågasättas, huruvida den i alternativ II beräknade personalen icke skulle kunna minskas med en eldare, varigenom en ytterligare minskning av årskostnaderna enligt detta alternativ i förhållande till alternativ I skulle vinnas. Då sålunda alternativ II måste anses ur ekonomisk synpunkt avsevärt gynnsammare än alternativ I, vill jag för min del förorda, att frågan om upprättningen av högskolans byggnader löses i enlighet med alternativ II.

I anslagsäskandena har nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik planerats med värmecentral i enlighet med alternativ I och de sammanlagda byggnadskostnaderna uppskattas till ett belopp av 3 336 000 kronor. Vid av mig förordad decentraliserad värmealstring bortfalla kostnaderna för värmecentral, värmeledningskulvertar och ångpanneskorsten, vilka upptagits till ett sammanlagt belopp av $(180\,000 + 85\,000 + 15\,000 =) 280\,000$ kronor. Å andra sidan tillkomma de i alternativ II beräknade kostnaderna för pannanläggning m. m. med ett belopp av sammanlagt 85 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande byggnad skulle sålunda komma att uppgå till $(3\,336\,000 - 280\,000 + 85\,000 =) 3\,141\,000$ kronor. Av byggnadskostnaderna har vidare ett belopp av 70 000 kronor beräknats belöpa å lokaler för en bilprovningsanstalt. Då jag ej är beredd att nu förorda inrättande av en dylik anstalt, föranleder detta en ytterligare minskning av byggnadskostnaderna till $(3\,141\,000 - 70\,000 =) 3\,071\,000$ eller i runt tal 3 070 000 kronor. I övrigt har jag ingen erinran mot de framlagda kostnadsberäkningarna eller mot de föreliggande ritningarna. Den i anslagsäskandena föreslagna förläggningen av byggnaden finner jag även lämplig. För nästa budgetår torde för ändamålet böra beräknas en medelsanvisning av 930 000 kronor.

Frågan om utrustning av det till denna byggnad förlagda ångtekniska laboratoriet torde framdeles få upptagas till prövning.

Jämväl medel till en ny byggnad för avdelningen för elektroteknik böra enligt min mening anvisas redan för nästa budgetår. Jag har ingen erinran mot att denna byggnad kommer till utförande i enlighet med de av högskolestyrelsen framlagda ritningarna samt att byggnaden förläggas till den av styrelsen föreslagna platsen å Gibraltarområdet. Mot de beräknade kostnaderna, 3 390 000 kronor, har jag ingen annan

erinran än att — vid bifall till mitt i det föregående framlagda förslag om decentraliserad värmealstring i enlighet med alternativ II — den till värmeledningskulvertar upptagna posten av 25 000 kronor bör utgå. I stället tillkomma de i nämnda alternativ för pannanläggning m. m. till nämnda byggnad beräknade kostnaderna av sammanlagt 80 000 kronor. Kostnaderna för byggnaden för avdelningen för elektroteknik komma i enlighet härmed att uppgå till $(3\,390\,000 - 25\,000 + 80\,000 =)$ 3 445 000 kronor. För nästa budgetår torde för ändamålet böra beräknas en medelsanvisning av 1 000 000 kronor.

Vad slutligen angår tillbyggnaden av fysikinstitutionen så ha de nuvarande lokalerna visat sig otillräckliga redan med nuvarande studerandeantal. Jag tillstyrker därför en utvidgning av institutionsbyggnaden i huvudsaklig överensstämmelse med högskolestyrelsens i anslagsäskandena därom framställda förslag. Mot de föreliggande kostnadsberäkningarna och ritningarna har jag ingen erinran i vidare mån än att — i likhet med vad som gäller i fråga om nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik — vid bifall till mitt förslag om decentraliserad värme- och kraftalstring för högskolans nya byggnader den till värmeledningskulvertar upptagna posten 15 000 kronor bör utgå, varvid totalkostnaderna komma att stanna vid ett belopp av $(532\,000 - 15\,000 =)$ 517 000 kronor. Härav torde för nästa budgetår böra anvisas ett belopp av 300 000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda anfört torde å riksstaten för nästa budgetår till nybyggnader för Chalmers tekniska högskola böra uppföras ett investeringsanslag av $(930\,000 + 1\,000\,000 + 300\,000 =)$ 2 230 000 kronor.

Utskottet.

Liksom departementschefen har även utskottet funnit det av de sakkunniga framlagda byggnadsprogrammet för Chalmers tekniska högskola utgöra en lämplig generalplan för högskolans fortsatta utbyggnad. Utskottet har genom besök på ort och ställe bibringats den bestämda uppfattningen, att högskolans äldre byggnadskomplex icke kan anses fylla de anspråk, man torde ha rätt att kräva av en teknisk högskolas lokaler. En fortsatt utbyggnad av det s. k. Gibraltarområdet, där högskolans nyare institutionsbyggnader äro belägna, ter sig därför såsom en angelägen uppgift. Enligt utskottets mening synes denna utbyggnad böra ske utan onödiga dröjsmål; härigenom skulle bland annat vinnas den fördelen, att några mera väsentliga kostnader icke skulle behöva nedläggas av staten för vidmakthållande av det äldre byggnadskomplexet.

Beträffande det nu närmast aktuella nybyggnadsprogrammet tillstyrker utskottet, att nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik samt tillbyggnaden av fysikinstitutionen utföras i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen förordade förslagen med de förändringar, som betingas av utskottets i det följande tillkännagivna ståndpunkt beträffande uppvärmningsanordningarna.

I fråga om nybyggnaden för avdelningen för maskinteknik föreligga så till vida delade meningar, att högskolans förslag att till denna byggnad skulle förläggas en för högskolans byggnader å Gibraltarområdet gemensam värme- och kraftcentral tillstyrkts av byggnadsstyrelsen men avstyrkts av

vattenfallsstyrelsen och departementschefen. Dessa ha i stället förordat ett decentraliserat uppvärmningssystem i förening med kraftinköp utifrån. Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår uppgå de av högskolan beräknade kostnaderna för högskolans förslag i jämförelse med det av departementschefen förordade förslaget till belopp, som framgå av följande sammanställning, upptagande jämväl det såsom alternativ I be-tecknade, av båda parterna avstyrkta förslaget:

	Engångskostnad kronor	Årlig kostnad kronor
Högskolans förslag (alt. III)	1 470 000	263 000
Departementschefens förslag (alt. II)	1 000 000	273 000
Alternativ I	1 240 000	281 000

Tvekan synes icke kunna råda om att högskolans förslag (alt. III) är att föredraga ur undervisningens synpunkt. Även om de ekonomiska beräkningarna, på sätt vattenfallsstyrelsen framhållit, äro i viss mån osäkra, torde dock skillnaden ur ekonomisk synpunkt mellan högskolans och departementschefens förslag icke vara av den beskaffenhet, att den bör fälla utslag till förmån för någotdera av dessa två alternativ. Utskottet har därför ansett, att undervisningens intresse bör bliva den utslagsgivande faktorn och har fördenskull funnit sig för sin del böra förorda, att en kombinerad värme- och kraftcentral utbygges i huvudsaklig överensstämmelse med det av högskolan framlagda förslaget. I detta sammanhang får utskottet framhålla, att, enligt vad utskottet har sig bekant, dylika värme- och kraftcentraler med gott resultat redan prövats av flera olika offentliga anläggningar av med ifrågavarande högskola jämförlig storleksordning.

Vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Utskottets ståndpunktstagande till förslaget om högskolans kraft- och bränsleförsörjning synes icke behöva inverka på storleken av de för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår erforderliga anslagsbeloppen. Till nybyggnader för Chalmers tekniska högskola torde alltså för nästa budgetår böra anvisas ett investeringsanslag av 2 230 000 kronor.

19. Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.

Stockholms studenters idrottsförening har hemställt om ett anslag av 11 000 kronor till föreningens verksamhet under budgetåret 1945/46. Föreningen har erinrat, att den vid skilda tillfällen sedan år 1938 erhållit medel ur fonden för idrottens främjande. Senast hade år 1944 anvisats ett belopp av 5 500 kronor. Föreningen framhåller, att dess verksamhet med hänsyn till det ständigt ökade medlemsantalet och det under senare år avsevärt

höjda kostnadsläget nu mer än någonsin vore i behov av stöd. Antalet högskolestuderande i Stockholm vore för närvarande över 5 000, och föreningen vore den enda institution, som bland dessa verkade för fysisk fostran.

Följande sammanställning utvisar den avsedda användningen av det begärda beloppet.

Lokaler	kronor	5 734
Redskap och materiel samt transporter	»	2 286
Instruktörer	»	2 980
		<hr/>
Summa kronor		11 000.

Departementschefen har anfört följande.

Stockholms studenters idrottsförening har avsevärda kostnader för lokalhyra, materiel m. m. Dessa ha hittills delvis täckts genom bidrag ur fonden för idrottens främjande. I fortsättningen kan, enligt vad jag inhämtat, anslag ur denna fond icke påräknas för detta ändamål.

Då jag emellertid anser, att den av föreningen bedrivna verksamheten i hög grad förtjänar stöd från det allmännas sida, vill jag förorda att ett belopp av 5 500 kronor, motsvarande det hittillsvarande anslaget av tipsmedel, anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

I enlighet med vad departementschefen förordat har Kungl. Maj:t för detta ändamål äskat ett anslag av 5 500 kronor.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet det motiverat, att ifrågavarande förening för sin verksamhet erhåller stöd från det allmännas sida. Utskottet tillstyrker därför bifall till Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för ändamålet av ett anslag av 5 500 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen I:401 samt med avslag å motionen II:618,

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1945/46, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledas av vad utskottet anfört;

2. godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 696 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 256 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 688 200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 143 600
	<hr/>
	Summa kronor 1 785 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor 350 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 1 435 000;

3. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 435 000 kronor;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad av departementschefen anförts under budgetåret 1945/46 medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för tekniska högskolan i Stockholm upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal;

5. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 485 000 kronor;

6. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor;

7. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning* för högskolans bibliotek för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 76 000 kronor;

8. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 18 000 kronor;

9. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor;

10. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 11 000 kronor;

11. till *Tekniska högskolan i Stockholm: Extra undervisningskurser* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 000 kronor;

12. *dels* medgiva, att för docenten Edmund Schjånberg må från och med den 1 juli 1945 inrättas en personlig professur i oljekemi vid Chalmers tekniska högskola;

dels besluta, att Schjånberg skall såsom innehavare av nämnda befattning i avlönings- och pensionshänseende vara likställd med ordinarie professor vid nämnda högskola;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för högskolan, som föranledas av professurens inrättande;

allt under förutsättning att Svenska skifferoljeaktiebolaget bestrider kostnaderna för Schjånbergs avlöningsförmåner och övriga med professurens tillkomst förenade kostnader på sätt av departementschefen angivits;

13. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1945/46, vidtaga de ändringar jämväl i övrigt i personalförteckningen för Chalmers tekniska högskola, som föranledas av vad departementschefen anfört;

14. godkänna följande avlöningsstat för Chalmers tekniska högskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 258 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 107 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 302 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 57 500
	Summa kronor 725 000

Särskilda uppbördsmedel:

Avgifter från de studerande	kronor 210 000
	Nettoutgift kronor 515 000;

15. till *Chalmers tekniska högskola*: *Avlöningar* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 515 000 kronor;

16. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad av departementschefen anförts under budgetåret 1945/46 medgiva överskridande av den i avlöningsstaten för Chalmers tekniska högskola upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal;

17. till *Chalmers tekniska högskola*: *Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 170 000 kronor;

18. till *Chalmers tekniska högskola*: *Materiel m. m.* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

19. till *Chalmers tekniska högskola*: *Bokinköp och bokbindning* för högskolans bibliotek för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 49 000 kronor;

20. till *Chalmers tekniska högskola*: *Stipendier* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 6 000 kronor;

21. till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna*: *Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor;

22. till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna*: *Bidrag till främjande av teknisk forskning* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kronor;

23. till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna*: *Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 000 kronor;

24. till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna*: *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor;

25. till *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 5 500 kronor;

26. till *Ombyggnadsarbeten m. m. vid tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 116 500 kronor;

27. till *Anordnande av provisoriska lokaler för arkitektkontor m. m. för utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 77 000 kronor;

28. till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1945/46 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 230 000 kronor.

II: att motionen I: 404 må anses besvarad med vad utskottet i det föregående anført.

Stockholm den 21 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Bäcklund, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Heiding, Gustaf Karlsson, Emil Petersson, Johan Eric Ericson* och *Gustav Emil Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Svensson i Grönvik, Persson i Tidaholm, Bergström, Andersson i Malmö, Mårtensson, Staxäng, Hall, Malmborg i Skövde, Onsjö, Sefve, Hoppe* och *Petterson i Degerfors*.

Reservation

av herr *Svensson i Grönvik*.